ΤΟ ΦΥΛΛΟ ΛΕΠΤΑ 75

ΜΟΥΣΑ

ΜΗΝΙΑΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ — ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ — ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΔΟΣ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ 37
ΠΟΙΗΣΗ — ΔΙΗΓΗΜΑ — ΚΡΙΤΙΚΗ — ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ — ΘΕΑΤΡΟ — ΜΟΥΣΙΚΗ

ΧΡΟΝΙΑ Α΄ — ΦΥΛΛΟ 7 — ΑΘΗΝΑ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1921

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ: Βάννα...
ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ: Τὸ ξεχαρβάλωμα.
ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ: Ὠδὴ σὲ μιὰ νεκρή.
Μ. ΦΙΛΗΝΓΑΣ: Ὀχτάβα.
Α. ΔΡΙΒΑΣ: Ἡ εἰκόνα του.
ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ: Μεταφορὲς—Μονοτονία.
ΝΙΚΟΣ ΛΑΪΔΗΣ: Τὄνειρο τῆς κόρης κι' ὁ τραγουδιστής.
ΝΑΣΟΣ ΧΡΗΣΤΙΔΗΣ: Ὁ ἄντρας τῆς πεθαμένης.
ΑΝΤΙΟΧΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΑΤΟΣ: Τὸ τραγούδι ξανάρχισα....
ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΑΝΤΡΕΓΙΕΒ: Ὁ Ὠκεανός.
GEORG HERWERH: Στροφὲς ἀπὸ τὰ ξένα.
ALBERT SAMAIN: Ἄσπρη νυχτιά.
SULLY PRUDHOMME: Παντοτεινά.
Μ. ΒΑΛΣΑΣ: Ἡ σύγχρονη γαλλικὴ δραματικὴ παραγωγή.

Ξένη φιλολογία — Ἑλληνικὴ φιλολογία — Σημειώματα — Στὸ περιθώριο.

LA MUSE

Publication mensuelle — Belles Lettres — Beaux Arts — Théatre Critique — 37 Rue Colocotroni — Athènes — Grèce.

ΜΟΥΣΑ

ΗΝΙΑΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ — ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ — ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΔΟΣ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ 37

ΠΟΙΗΣΗ — ΔΙΗΓΗΜΑ — ΚΡΙΤΙΚΗ — ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ — ΘΕΑΤΡΟ — ΜΟΥΣΙΚΗ

ΧΡΟΝΙΑ Α΄ — ΦΥΛΛΟ 7 — ΑΘΗΝΑ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1921

ΒΑΝΝΑ...

Βάννα, κοντεύ' ἡ θεία τοῦ 'Απρίλη σκόλη
μὲ τὸν 'Ορφέα, τἀηδόνι,
θἀρχίση τὸ τραγούδι,
κι ὅλα στἀντικρυνὸ τὸ περιβόλι
θἀνατριχιάσουν, ἄνθρωποι καὶ κλῶνοι,
τὸ ρόδο, τὸ νεράκι, τὸ μαμμούδι·
Βάννα, κοντεύ' ἡ θεία τοῦ 'Απρίλη σκόλη
μὲ τὸν 'Ορφέα, τἀηδόνι.

Βάννα, μὲ τὸν 'Απρίλη ποὺ κονεύει
μέσα σου καὶ τὰ νιάτα σοῦ μεστώνει,
μέσα σου κάτι δὲν ἀκοὺς ποὺ νὰ πλανεύη,
δὲν ἀκοὺς μέσα σου ἕν' ἀηδόνι;
Βάννα, μὲ τὸν 'Απρίλη ποὺ κονεύει
μέσα σου καὶ τὰ νιᾶτα σοῦ μεστώνει
ἄμποτε πάντα μιὰ χαρὰ νὰ σὲ πλανεύη,
ἄμποτε πάντα νἀκοὺς μέσα σου ἕν' ἀηδόνι.

Αὔριο θὰ ρθῆ τὸ κάμα τοῦ 'Αλωνάρη,
αὔριο θὰ πέσουν κίτρινα τὰ φύλλα,
αὔριο τὸ κρύο καὶ τοῦ Γενάρη..
Ὅμως τἀνθρώπου εἶν' ἡ ψυχὴ μυστικὴ χάρη,
καὶ ἡ ξαστεριά της ἄλλη καὶ ἄλλη καὶ ἡ μαυρίλα...
Ἡ ψυχὴ πάει ἀπάνου ἀπὸ τὴ φύση.
Βάννα, καλότυχη ἡ ψυχὴ ποὺ τὸ κρατήση,
—κι ὅποιες κι ἂν εἶναι τῆς ζωῆς οἱ ἔγνοιες κ' οἱ πόνοι,—
μέσα της ἡ ζωὴ τὸ πλανερὸ μεθύσι,
κάποια δίψα, γλύκα, χαρά: τἀηδόνι.

Βάννα, κοντεύ' ἡ θεία τοῦ 'Απρίλη σκόλη
στὸ ἀντικρυνό, στὸ δασωμένο περιβόλι...

20—3—20

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΤΟ ΞΕΧΑΡΒΑΛΩΜΑ

(Συνέχεια καὶ τέλος)

Ὅλη τὴν ἡμέρα ἀπέφευγε τὸν πατέρα του. Δὲν πῆγε οὔτε στὸ κατάστημά του καὶ οὔτε βρέθηκε στὸ τραπέζι τὸ μεσημέρι μαζί του. Πῆγε ὅταν ἤξερε πιὰ πὼς ὁ πατέρας του θᾶχε φύγει. Καὶ χωρὶς νὰ πεῖ τίποτα, μὰ τίποτα, στὸν ἀδελφό του τὸ Γιώργο, ποὺ ὅλο μὲ γέλιο, γιατὶ εἶχε τρομερὴ ὄρεξη, τοῦ μιλοῦσε. Ἂν καὶ τοῦ ἦρθε κάποια ἐπιθυμία νὰ πεῖ, νὰ ξελαφρωθεῖ λίγο, σὰ νὰ βαστοῦσε βάρος μεγάλο, πού, ἂν τὄλεγε, θᾶπερνε κ' ἕνας ἄλλος ἕνα μέρος του. Κρατήθηκε ὅμως, καὶ δὲ μίλησε.

Ἡ ἀναίδεια τοῦ πατέρα του τὸν εἶχε τρομάξει. Μόλις τοῦ ἐρχόντουσαν στὸ νοῦ τὰ λόγια του, αἰσθανόταν ταραχή, συχασιὰ ὅμοια μὲ κείνη, ποὺ αἰσθάνεται κανείς, ὅταν τρέχει πάνω στὸ σῶμα του βρωμερὸ ζωῦφιο.

Πὼς τόλμησε ὁ πατέρας του καὶ τοῦ εἶπε τί εἶχε κάνει. Πώς; Πάντα μένανε σὲ ἀπόσταση μεγάλη, πολὺ μεγάλη, γιὰ τέτοια ζητήματα, ἢ σὰ νὰ μὴν ὑπήρχαν τέτοια γιαὐτούς, νὰ μὴν τἄξεραν. Πὼς τόλμησε νὰ τοῦ τὸ πεῖ; Καὶ στὴ μπυραρία, ποὺ εἶχαν πάει τότε, τὴν πρώτη βραδυά, ὅπου τὸν εἶδε νὰ ζωηρεύει, κράτησε ὅσο μποροῦσε, μιὰ ψυχρὴ στάση καὶ σοβαρότητα, ποὺ τοὔχε ἔρθει καὶ ἀπὸ σκέψη καὶ ἀπὸ πείραγμα, γιατὶ ἔβλεπε τὸν πατέρα του νὰ κάνει ἔτσι. Σὰ νἄχε ἀλλάξει μὲ μιᾶς, γιὰ μιὰ μόνο νυχτιά, κἔγινε ἀλλοιώτικος τόσο, ποὺ δὲν ἐγνώριζε πιὰ τὸν πατέρα του κεῖνον τὸν ἥσυχο τὸν γελαστὸ ἄνθρωπο.

Ἡ ἀδελφή του ἔτυχε, αὐτὴν τὴν ἡμέρα, νὰ τοῦ παραπονεθεῖ, πὼς δὲν αἰσθανόταν καλὰ τὸν ἑαυτό της. Αὐτὸς φοβήθηκε μαὐτό. Στὸ νοῦ του ἦρθανε, σὰ νὰ παραμονεύανε νὰ παρουσιασθοῦνε, κάτι λόγια ἑνὸς φίλου του, ποὺ τοὔχε πεῖ κάποτε :

— Ὅταν σ' ἕνα σπίτι πέσει ἀτιμία, γρίνια μεγάλη, ἔ, περίμενε νὰ μπεῖ ὁ θάνατος. Καὶ τὸ κακὸ εἶνε, πὼς πάντα χτυπᾶ τὸν πιὸ ἀθῶο μέσα κεῖ !.

Συμβούλεψε τὴν ἀδελφή του νὰ προφυλαχτεῖ, καὶ νὰ πάρει τὸ βράδυ, κάτι, ἕνα καλὸ ζεστό..

— Θὰ σοῦ κάνω γὼ ἕνα ζεστὸ πρώτης, καὶ νὰ σκεπαστεῖς ἔπειτα, καλά !.

Καὶ στὸ σπίτι ὅλο τὰ ἴδια. Ὁ ἕνας ἀδελφός του ὁ Γιώργης, νὰ λείπει, ἐνῶ ὁ ἄλλος ὁ Κωστῆς, νἄνε κλεισμένος στὸ δωμάτιό του. Τί ἔκανε μέσα ; Αὐτὸς ὁ ἴδιος ἔλεγε, πὼς διαβάζει, ὁ Γιώργης ὅμως ἐπέμενε νὰ λέει, πὼς κοιμώταν τὸν περισσότερο καιρό, γιὰ νὰ μὴ αἰσθάνεται τὴν ἔλειψη τῆς μάνας του !

Καὶ ὁ Γιώργης τἄλεγε αὐτὰ γελῶντας, ἀλλ' ὁ Δημήτρης εἶχε δεῖ, πὼς ὁ Κωστῆς εἶχε ἀδυνατίσει κ' εἶχε χάσει ἕνα ρόδινο χρῶμα, ποὖχε. Πάλι ὁ νοῦς του πῆγε στὸ κακό, ποὺ χτυπᾶ τοὺς ἀθώους μέσα στὸ σπίτι κεῖνο, ποὺ πέφτει ἀτιμία, γρίνια, καὶ φοβήθηκε καὶ γιαὐτόν..

Καὶ ἡσυχία τρομαχτικιὰ μέσα στὸ μεγάλο σπίτι. Ἡ ἀδελφή του διάβαζε κάποιο βιβλίο, ποὺ τῆς εἶχε δώσει ἐπὶ τοῦτο, εὔθυμο, κοντὰ στὸ παράθυρο, τυλιγμένη σ'ἕνα θαλασσὶ βαθὺ σάλι. Αὐτὸς ἔμπαινε, ἔβγαινε προσπαθῶντας νὰ δώσει κίνηση, θόρυβο στὸ σπίτι.

Πῆγε καὶ στὸ δωμάτιο τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ τοῦ πῆσε. Ποὺ νἀνοίξει !.

— Δὲ μπορῶ, διαβάζω ! τὸν ἄκουσε νὰ τοῦ λέει.

Χτύπησε πάλι, ὅτι κάτι θὰ τοῦλεγε. Τίποτα.

Ἄρχισε κιαὐτὸς νὰ τραγουδᾶ. Ἀλλὰ σὲ λίγο ἔπ[illegible] Θλιβερὴ τοῦ φάνηκε νἀντηχεῖ ἡ φωνή του μέσα κεῖ[illegible] ἔπειτα τὸ τραγούδι αὐτό, τοῦ θύμισε τὴ μάνα του, ποὺ [illegible] τἀγαποῦσε..

Στενοχωρέθηκε πολὺ καὶ ἤθελε νὰ βγεῖ, νὰ τρέξει, [illegible] πὼς νὰ κάνει, ποὺ θᾶφινε μόνη τὴν ἀδελφή του.

Γιὰ τὸ βράδυ πάλι, ἂν καὶ ἤθελε νὰ μὴν εἶνε στὸ [illegible] πέζει, τοῦ ἦρθε ντροπὴ νὰ τὸ κάνει, καὶ νὰ φανεῖ ὅτι χ[illegible] φανερὰ τὴ διαγωγὴ τοῦ πατέρα του. Γιὰ τοῦτο θὰ [illegible] νὰ φᾶνε μαζί. Καὶ σὲ μιὰ στιγμὴ ἔδωσε δίκαιο στὸν πα[illegible] του. Αὐτὸς εἶχε πάθει ἀπὸ ζήλεια καὶ ζητοῦσε νὰ [illegible] κηθεῖ !..

Θυμήθηκε καὶ τὴ μάνα του, πὼς εἶταν πρὸ κα[illegible] Καλὴ καὶ ἀγαθὴ νοικοκυρά, ποὺ μόνο τὸ σπίτι τη[illegible] ταζε. Μετὰ ὅμως ; Μετά, ἢ καλλίτερα μαζὶ μὲ τὸν πλ[illegible] σμὸ τοῦ σπιτιοῦ καὶ τὴν κληρονομία, ποὺ πῆρε αὐτή, [illegible] παράξενη, φιλόνικη, καὶ οἱ καυγάδες ποὺ δὲν ἤξερ[illegible] σπίτι στὶς φτώχιες του, ἀρχίσανε ταχτικὰ νὰ γίνο[illegible] Καλὸ φαΐ ὑπῆρχε τώρα, καλό, διαλεχτό, ἀλλὰ πόσε[illegible] πόσες φορὲς δὲν τὸ φάγανε, ἢ ἂν τὄφαγαν εἶταν ἀλη[illegible] ὅπως ἔλεγε ὁ πατέρας του, φαρμάκι !

Ὅταν ὁ ἥλιος ἔδυσε, χάθηκε, σκέφτηκε νὰ πάει [illegible] λίγο, ἔξω.

— Θὰ βγεῖς ; τὸν ρώτησε ἡ ἀδελφή του, ποὖχε σ[illegible] θεῖ ἀπ' τὸ διάβασμα, κρατῶντας ἀκόμα τὸ βιβλίο [illegible] χέρια.

— Ὄχι, ὄχι !. τῆς εἶπε γρήγορα, γρήγορα. Μ[illegible] νόησα !

Κἔμεινε. Καὶ ὅμως πὼς ἤθελε νὰ τρέξει, νὰ πιε[illegible] μεθύσει, νὰ λησμονίσει !.

Τὸ βράδυ ὁ πατέρας του, ποὺ στὸ τραπέζι κάθισε [illegible] κρύ του, σὰ νὰ μὴν ὑπῆρχε τίποτα, πάλι ἔκανε τὰ [illegible] Ἅμα ἔφαγε, πῆγε μέσα στὸ δωμάτιό του, ἑτοιμάστηκε [illegible] βγῆκε ἔξω. Αὐτὴ τὴ φορὰ ὅμως, τοὺς χαιρέτησε. Π[illegible] σίασε στὴν πόρτα τῆς τραπεζαρίας, ποὺ καθόνταν ὅλοι [illegible] πηλοί, καὶ τοὺς εἶπε μ' ἕνα χαμόγελο καὶ μὲ μιὰ φ[illegible] σὰν περγελαστικιά, εἰρωνικιά, ποὖκανε τὸ γιό του τὸ [illegible] γάλο νὰ ταραχτεῖ πολύ :

— Ἀντίο σας !.

Κ' εἶχε φορέσει αὐτὴ τὴ βραδυὰ κ' ἕνα καινούριο [illegible] νωφόρι σταχτὶ καὶ τὄχε κουμπώσει ἴσαμε κάτω.

Δὲν εἶχε κατεβεῖ τὴ σκάλα, καὶ ὁ Κωστῆς σηκώθ[illegible] ὁρμητικὰ κἔφυγε ἀπ' τὴν τραπεζαρία. Ὁ Δημήτρης [illegible] μισε, πὼς θὰ φώναζε τὸν πατέρα του, θὰ τοῦλεγε τίπ[illegible] ἀλλὰ τὸν ἄκουσε νὰ διευθύνεται ἀλλοῦ, νἀνοίγει τὴν πό[illegible] τοῦ δωματίου του, καὶ νὰ τὴν κλείνει ἔπειτα, δυνατὰ πο[illegible] Σὲ λίγο σηκώθηκε κι' ὁ Γιώργης σφυρίζοντας κἔφυγε.

Εἶδε ὁ Δημήτρης τὴν ἀδελφή του νὰ τὸν κοιτάζει [illegible]

— Δὲν τοὺς ἀφίνεις, τῆς εἶπε κουνῶντας τὸ κεφάλι [illegible] γελαστικά, αὐτοὶ εἶνε ὅλοι γιὰ δέσιμο ἐδῶ μέσα !.

Τὸ ἄλλο βράδυ ὁ πατέρας του δὲ φάνηκε στὴν ὥρα [illegible]. Καὶ ἡ ἀδελφή του εἶχε κάνει κόπους καὶ κόπους νὰ [illegible]μάσει φαΐ. Ὧρες πάλευε γιαὐτὸ στὸ μαγεριὸ μέσα.

Ἀλλὰ καὶ ὁ ἀδελφός του ὁ Γιώργης κι' αὐτὸς δὲν εἶχε [illegible]νεῖ. Περίμεναν ὧρες καὶ κανεὶς δὲ φαινόταν. Ἐπὶ τέλους [illegible]θήκαν καὶ σκεφθήκανε νὰ φᾶνε. Πῆγε τότε, αὐτὸς [illegible]πησε τὴν πόρτα τοῦ ἀδελφοῦ του Κωστῆ, ποὺ πάντα, [illegible] δὲν τοῦ χτυπούσανε δὲν ἔβγαινε νὰ φάει. Μποροῦσε νὰ [illegible]νει κεῖ μέσα κλεισμένος, νυστικός.

Καὶ βγῆκε αὐτός.

— Νὰ φᾶμε, τοῦ εἶπε ὁ Δημήτρης, αὐτοὶ δὲν ἤρθανε ! [illegible] θὰ πεῖ ! Ἐγὼ πεινῶ. Ἔπρεπε νἄχουνε λίγο φιλότιμο !

— Μὰ μπορεῖ νὰ τοὺς ἔτυχε καμμιὰ δουλιά ! τοῦ ἔκανε [illegible]δελφός του μ' ἕνα μικρὸ θυμὸ καὶ μὲ μιὰ κίνηση νευ[illegible]κιὰ τοῦ κεφαλιοῦ.

— Δὲν ξέρω γώ ! ἐγὼ πεινῶ !.

Αὐτὸς δὲ μίλησε.

Εἶπε τῆς ἀδελφῆς του, ποὺ μέσα στὸ μαγεριὸ εἶτανε, [illegible] φέρει τὸ φαΐ. Κιαὐτὴ τὄφερε. Ἀλλ' ἡ ἀδελφή του, ἅμα [illegible]θίσανε καὶ σερβίρισε τὸ φαΐ, δὲ θέλησε μπουκιὰ νὰ βάλ[illegible]ει στὸ στόμα της. Τὴ βίασε. Ἀδύνατο, δὲ μποροῦσε νὰ [illegible]άει, δὲν εἶχε ὄρεξη διόλου.

Αὐτὸς ἔσκυψε καὶ ἄρχισε νὰ τρώει γρήγορα. Εἶδε σὲ [illegible]ίγο, μὲ τρόπο, πὼς καὶ ὁ Κωστῆς ἔκανε σχεδὸν τὸ ἴδιο, [illegible]ὰ μὴν τρώει. Ἡ ἀδελφή του ἔμεινε μὲ γυρμένο στὰ πλάγια [illegible]ὸ κεφάλι, ἀκίνητη. Θύμωσε τώρα, γιατὶ τοῦ φάνηκε, καλὰ [illegible]τιά, πὼς τὄκ[illegible]νε ἐπειδὴ λείπανε οἱ ἄλλοι ἀπ' τὸ τραπέζι.

Εἶχε ὅμως, τελειώσει, ὅταν τοῦ λέει δείχνοντας τὸ στῆ[illegible]ος της :

— Ξέρεις, Δημήτρη, κάτι πόνοι μοῦρθαν ἐδῶ, νὰ ἐδῶ, [illegible] ! Πωπώ ! πολλοί, πολλοί !. Θεέ μου ! Καὶ σηκώθηκε. [illegible]ηκώθηκε κιαὐτὸς τρομαγμένος :

— Νά το ! σκέφθηκε, νά το αὐτὸ ποὺ φοβόμουνα !.

Αὐτὴ ἔφερνε τὰ χέρια της στὸ στῆθος κἔλεγε :

— Θεέ μου ! σὰ νὰ μὲ σκίζουν !.

Ὁ Κωστῆς κίτρινος τὴν εἶχε πλησιάσει κιαὐτός.

— Γιὰ πού, πού ; τὴ ρώτησε

— Ἐδῶ, ἐδῶ !. στὸν πνεύμονα !.

— Μπά, μπά, μπά ! Ὄχι δὲν εἶνε στὸν πνεύμονα, θᾶνε [illegible]π' ἔξω !.

— Νὰ πλαγιάσει !.

— Ἕνα ζεστό !.

— Τρέξε πᾶρε ἕνα συναπισμό ! Θὰ τῆς τραβήξει τὸ [illegible]κρύο !

— Θεέ μου ! σὰ νὰ μὲ σκίζουνε νύχια !. Πώ, πώ !.

— Ἄλλο τοῦτο !.

— Τρέξε σοῦ εἶπα νὰ πάρεις ἕνα συναπισμό !.

Ὁ ἀδελφός του, καὶ τὸν λυπήθηκε ἔπειτα ποὺ τὸ σκε[illegible]τόταν, ὠχρός, ξεσκούφωτος ὅρμησε στὴ σκάλα.

— Νὰ πλαγιάσεις ! Ἔλα, ἔλα !. Μὴ φοβᾶσαι, δὲν εἶνε [illegible]ίποτα, κανένα κρύο ! Θὰ περάσει ! τῆς ἔλεγε.

Στὸ δωμάτιό της γρήγορα ἄναψε φῶς. Ἀλλ' ἡ ἀδελφή [illegible]ου μόλις ἔκανε νὰ γείρει ἄρχισε πάλι τὶς φωνές. Τῆς εἶ[illegible]ταν ἀδύνατο νὰ πλαγιάσει, οἱ πόνοι δυνάμωσαν, ἔγιναν τρομεροί, κάτι σὰ χέρι μέσα της, ἔλεγε, μὲ μακρυὰ νύχια τραβοῦσε τὰ στήθια της, τὴν ξέσκιζε...

Δὲν ἤξερε τί νὰ κάνει. Καὶ πάνω σαὐτὸ θυμήθηκε τὴ μάνα του ἔπειτα τὸν πατέρα του :

— Καὶ κεῖνος λείπει ὁ καταραμένος !. εἶπε.

— Μὴ τὸν βρίζεις.

— Μὴ τὸν βρίζω !.

Κατόρθωσε ἡ ἀδελφή του νὰ ξαπλωθεῖ στὸ κρεβάτι, χωρὶς νἀπλώσει τὰ πόδια της. Ἀλλοιῶς τῆς εἶταν ἀδύνατο νὰ πλαγιάσει. Ἔτσι ποὺ τὴν εἶδε, θυμήθηκε κάποτε ὅτι εἶχε διαβάσει, πὼς αὐτὴ τὴ στάση παίρνουν οἱ ἄρρωστοι...

Ἄκουσε τὴν πόρτα κἔπειτα ἕνα γρήγορο ἀνέβασμα καὶ ὁ Κωστῆς βιαστικὸς μπῆκε :

— Πῆρα ! ἔκανε λαχανιασμένος.

Τῆς ἔβαλαν τὸ συναπισμό. Κἔκαιε τὸ σῶμα της πολύ, πολύ.

— Ἔχει πυρετό! εἶπε σιγὰ στὸν ἀδελφό του, πηγαίνοντας κοντά του, κοντὰ στὸ κομμό, ὅπου εἶχε σταθεῖ αὐτός.

Ὕστερα δυνατά :

— Ἐγὼ πάω γιὰ τὸν πατέρα, νὰ δῶ γιατί ἄργησε!. Δὲ θἀργήσω.

Ὁ γιατρὸς εἶχε φύγει. Αὐτοὶ καθισμένοι μένανε στὴν τραπεζαρία χωρὶς νὰ μιλοῦνε. Ὁ Κωστῆς βρισκότανε στὸ δωμάτιο τῆς ἀδελφῆς του, ποὺ ψηνόταν ἀπὸ πυρετὸ τρομερό. Ὁ ἄνεμος ἔξω φυσοῦσε δυνατός. Τὸν ἄκουσε νὰ φυσᾶ καὶ μαζὶ δυὸ φωνὲς στρίγγλικες σὰ νἄχαν ἔρθει μαζί του πάνω στὴ ράχη του καθισμένες, στρίγγλες.

Ὁ Γιώργης διάβαζε ἐφημερίδα. Ὁ Δημήτρης τρίβοντας τὸ μουστάκι του, καθότανε σὲ μιὰ πολυθρόνα, ποὺ συνήθιζε ἡ μάνα του νὰ ξαπλώνεται. Εἶδε ξαφνικὰ τὸν πατέρα του νὰ κάνει τὸ ἴδιο, τὴν ἴδια κίνηση, νὰ τρίβει κιαὐτὸς τὸ μουστάκι του, κ' ἔπαψε. Ἀπ' τὴν ὥρα ποὖρθε ὁ πατέρας του λίγα λόγια εἶχαν ἀνταλλάξει. Ἡ σκηνὴ τῆς μπυραρίας, ποὺ τὸν βρῆκε, δυνατά, μὰ δυνατὰ στὸ νοῦ ἐρχόταν. Ὁ πατέρας του καθισμένος στὸ μικρὸ καμαράκι μὲ τὴ μισόγυμνη σχεδὸν γυναίκα.. Τὰ ποτήρια γεμάτα μπύρα, πιάτα μὲ φέτες σαλάμι, τυρί..

Καὶ τὸν ἐνοχλοῦσε ἡ σκηνὴ αὐτὴ τὲν ἐνοχλοῦσε. Τὰ μάτια τῆς γυναίκας ἐκείνης, γαλανὰ μὲ βαμμένα τσίνουρα, λάγνα μάτια, τὸν κοιτάζανε καλά, καλά.. Εἶχε καὶ τὰ μάγουλα λίγο βαμμένα. Ἡ ροδαλή της σάρκα καὶ τὸ χώρισμα κεῖνο τῶν μαστῶν..

Στὸ τέλος θύμωσε, γιατὶ τοῦ ἐρχότανε στὸ νοῦ αὐτὴ τόσο ἐπίμονα, θύμωσε μὲ τὸν πατέρα του, καὶ σηκώθηκε πειραγμένος, γιατὶ εἶδε, πὼς θύμωνε καὶ ἀπὸ κάποια ζήλια, γιὰ τὸ γέρο πατέρα του, ποὖχε τὴ νέα κείνη, καί, ποὺ δίχως ἄλλο θᾶταν ἡ γυναίκα, ποὺ τοὖχε πεῖ..

Προχώρησε στὸν ὑποσκότεινο διάδρομο καὶ σιγὰ πῆγε στὸ δωμάτιο τῆς ἀδελφῆς του. Ὁ Κωστῆς ὄρθιος μὲ σκυμμένο κεφάλι, ἔμενε κοντὰ στὸ κομμό, ὅπου πάνω ὑπῆρχε μιὰ λάμπα μικρή, ποὺ φώτιζε. Στὸ βῆμα τοῦ Δημήτρη γύρισε καὶ τὸν εἶδε.

— Πῶς πάει ; τὸν ρώτησε αὐτὸς σιγά.

— Πῶς νὰ πάει ! τοῦ ἀπάντησε ὁ Κωστῆς κ' ἔρριξε τὰ

μάτια πάλι στὸ μάρμαρο τοῦ κομμοῦ.

Ὁ Δημήτρης στάθηκε λίγο εἶδε τὴν ἀδελφή του, κἔφυγε πάλι πατῶντας σιγὰ ὅσο μποροῦσε, μὲ τὰ νύχια.

Στὴν τραπεζαρία ὁ πατέρας του καὶ ὁ ἀδελφός του χωρὶς νἀλλάξουν στάση. Κάθισε πάλι στὴ θέση του.

Ὁ πατέρας του τώρα, μίλησε κατεβάζοντας τὸ χέρι του ἀπ' τὸ μουστάκι του :

— Ὁ Κωστάκης θὰ μείνει ἴσαμε τὶς τρεῖς ; ρώτησε.

— Ναί, μετὰ εἶμαι γώ !

— Κῦστερα γώ ! εἶπε καὶ ὁ ἀδελφός·του.

Πάλι σωπάσανε.

Κἔξω ὁ ἄνεμος βούϊζε, ὑψωνόταν ἄγριος, κουνοῦσε τὴ στέγη, τὰ παράθυρα, καὶ μαζί, λίγο μακρυά, σὰ νἄχε ἀφήσει τὶς δυὸ στρίγγλες σὲ κάποια γωνιὰ τοῦ δρόμου, ἀκουγόταν ἡ φωνή τους νὰ κλαίει καὶ νὰ φωνάζει θυμωμένη..

Πάνω σαὐτὸ ἡ πόρτα τοῦ δρόμου χτύπησε δυνατά.

— Μὰ ποιὸς νἄνε τέτοια ὥρα !

— Πρὶν σηκωθεῖ ὁ Δημήτης εἶδε σὰ σκιὰ νὰ περνᾶ γρήγορος ὁ Κωστῆς κι' ἄκουσε τὴ φωνή του νὰ λέει :

— Χτυποῦνε !.

Μείνανε στὶς θέσες τους περιμένοντας.

Βήματα ἔγιναν πολλὰ στὴ σκάλα. Ὁ πατέρας του σηκώθηκε, ἐπίσης κι' ὁ Γιώργης.

Στὴν πόρτα τῆς τραπεζαρίας μιὰ γυναῖκα μὲ κατάμαυρα ρούχα παρουσιάστηκε καὶ τυλιγμένη σ' ἕνα σάλι μαῦρο, ποῦκρυβε τὸ πρόσωπό της. Τοὺς κοίταξε γιὰ μιὰ στιγμή, κ' ὕστερα ξετυλίγοντας τὸ σάλι, εἶπε σοβαρά, δείχνοντας τὴ μορφή της :

— Σὰν τὴν 'Ελισάβετ !

Οἱ ἄνθρωποι οἱ γνωστοί, οἱ φίλοι, καὶ οἱ συγγενεῖς εἶχανε σχεδὸν φύγει. Τὸ σπίτι ἐρήμωσε, καὶ μόνον ἡ θλίψη πιὸ βαριὰ ἔπεφτε μαζὶ μ' ἕνα κενό, ἕνα κενὸ ὅμως, ποὺ μέσα βρισκόταν ἡ μορφὴ ἡ ἀγαπητὴ ποὔφυγε, ποὺ χάθηκε..

Ἡ πόρτα, ἡ ἐξώπορτα, χτύπησε μὲ κρότο κλείνοντας.

Ὁ Δημήτρης ὁ Βίγκος τραβήχτηκε ἀπ' τὸ παράθυρο, ποὺ ἀπ' ἔξω, κάτω στὸ πεζοδρόμιο, στ' αὐλάκι, ἕνα γνωστό του κόκκινο σταμνί, βρισκότανε σπασμένο..

Ἡ μητέρα του εἶχε χαθεῖ στὸ δωμάτιό της. Οὔτε εἶχε συνοδέψει τὴ νεκρὴ κόρη της. Καὶ κανεὶς δὲ μπόρεσε νὰ τὴ βγάλει ἀπ' ἐκεῖ, οὔτε νὰ πάει νὰ τὴ φιλήσει γιὰ τελευταία φορά ..

Ὁ πατέρας του κι' ὁ ἀδελφός του Γιώργης βρισκόντανε μέσ' στὴν τραπεζαρία, μ' ἕνα φίλο παλιό, κουβεντιάτοντας. Καὶ μιλοῦσαν πίνοντας καφέδες καὶ κονιάκ, τὄνα πάνω στἄλλο. Ὁ Κωστῆς εἶχε κλειστεῖ στὸ δωμάτιό του.

Τὸ σκοτάδι δὲ θὰ βράδυνε νὰ πέσει.

Ξαφνικὰ μπῆκε στὴ σαλίτσα ὁ Κωστῆς κίτρινος, ταραγμένος :

— Πάλι φεύγει ἡ μαμά ! τοῦ εἶπε.

— Ἔ, διάβολε ! τότε δὲ θἄνε καλά !.

Καὶ μόλις βγῆκε στὸ διάδρομο εἶδε τὴ μάνα του μὲ κατάμαυρα ρούχα καὶ τυλιγμένη μ' ἕνα μαῦρο σάλι, ἕτοιμη γιὰ νὰ φύγει. Πίσω της ἡ Λενιὼ σήκωνε τὴ βαλίτσα της.

— Μὰ ποῦ πᾶς ;

— Ὅπου θέλω ! Θὰ πάω νὰ γυρίσω, νὰ κλάψω τὴ μοῖρα μου !.

Βγῆκε κι' ὁ πατέρας του, ὁ δελφός του, ὁ φίλος τους. Τίποτα ὅμως, Στάθηκε ἀδύνατο νὰ τὴν πείσουνε νὰ μείνει.

Θἄφευγε, δὲ θἀργοῦσε πολύ, ἔπρεπε ὅμως νὰ φύγει.. Μόνο γιὰ μαρτύριο εἶχε γεννηθεῖ τὄξερε, ὁ δρόμος νἄνε δρόμος μαρτυρίου, γιαὐτὸ γεννήθηκε !.

Καὶ τὴν ἄφησαν. Κἔφυγε σιγὰ μ' ἕνα χαιρετισμὸ ξ καὶ χωρὶς οὔτε νὰ στραφεῖ διόλου νὰ τοὺς δεῖ, κα ἔβγαινε.

Ὁ Κωστῆς τὴ συνόδεψε. Ἤθελε καὶ δὲν ἤθελε α τῆς κόλησε κοντά. Πῆρε καὶ λεπτὰ ἀπ' τὸν πατέρα γιὰ νὰ τὴν ἀκολουθήσει ἔπειτα κρυφά..

Ὁ Δημήτρης εἶχε ταραχτεῖ καἰσθανόταν τὸν ἑαυτό ἕτοιμο γιὰ νέα κλάμματα. Καὶ ἀφίνοντας τοὺς ἄλλους μιλοῦνε γιὰ τὴ μάνα του καὶ τὴ μανία ποὺ τῆς εἶχε ἐρ ἀνέβηκε στὴν ταράτσα.

Τοῦ φαινόταν τὸ σπίτι κεῖνο νἄχε ξεβιδωθεῖ, νἀρχ νὰ χαλᾶ, ἕτοιμο νὰ διαλυθεῖ σὲ χίλια δυὸ κομμάτια..

Κ' εἶχε καταλάβε καλὰ τὴ μάνα του, τί εἶχε. Στὸ του ἦρθε πάλι, κἔσφιξε τὰ δόντια του ἀπὸ θυμό, πὼς μπ τὴν πρώτη βραδυά, ἡ μάνα του στὸ δωμάτιο τῆς ἀδελ του. Ἀφοῦ εἶχε ξεπλέξει τὰ μαλλιά της πρῶτα, τἄχε ρ στοὺς ὤμους της, σὰ νὰ ὑπῆρχε πένθος, θάνατος, μπ μέσα.

Τοῦ εἶχε φανεῖ τότε, ποὺ τὴν παρατηροῦσε καλά, ζητοῦσε νὰ εὐχαριστηθεῖ ἀπὸ λύπη, νἀπολαύσει τὴ λύ καὶ ὅτι ζητοῦσε ἀκόμα κάτι ἄλλο πιὸ δυνατό, πιὸ κα

Τὰ κινήματα ποὺ ἔκανε τῆς ἀπελπισίας εἶταν σὰν κ ματα ἀνθρώπου, ποὺ παίζει μέρος ἀπελπισμένου, καὶ αἰσθάνεται, τἀγαπᾶ.. Μὰ καὶ τὰ μαύρα, ποὺ φοροῦσε, ὑπῆρχε κανένας λόγος νὰ τὰ φορεῖ, γιατὶ τὸ πένθος ἀδελφοῦ της εἶχε περάσει ἀπὸ καιρό. Τὰ μάτια της στ ξερὰ σδλη τὴν ἀσθένεια..

— Σὰν τὴν 'Ελισάβετ !.

Τὰ λόγια αὐτὰ πάλι, ποῦπε, ὅταν ἔμπαινε, τοῦ ἤρθ στὸ νοῦ, τοῦ ξανάρθανε.

Αὐτὰ τοῦ εἴχανε δώσει ὅμως τὴν ἀρχὴ τοῦ μυστηρ γιατὶ ἡ μάνα του ζητοῦσε νὰ τρέχει σὰν ἔρημη. Εἶχε μηθεῖ πὼς ἡ μάνα του ἀπὸ χρόνια εἶχε μαγευτεῖ ἀπ' ἱστορία μιᾶς αὐτοκρατόρισας, ποὺ γύριζε, γύριζε, περιπ νόταν. Κἐπειδὴ ἡ αὐτοκρατόρισα αὐτὴ εἶχε λύπες, συμ ρές, εἶτανε βέβαιος πιά, τὸ πίστευε, πὼς καὶ ἡ μ του ζητοῦσε, ἐπιθυμοῦσε νὰ πέσουνε λύπες στὸ σπίτι τ συμφορὲς μεγάλες...

Καὶ τώρα ;. Ἡ ἀδελφή του εἶχε χαθεῖ, ἡ μάνα γύριζε παίζοντας τὸ μέρος τῆς αὐτοκρατόρισας, καὶ ὁ πατέρας του θἄτρεχε, σὰ νέος ἄσωτος, σὲ γυναῖκες καὶ διασ δάσεις. Αὐτὸ τὄχε δείξει καὶ στὴν ἀσθένεια τῆς κόρης τ ποὺ ἀργοῦσε πολλὲς φορές, βρίσκοντας πρόφαση, πὼς ε δουλιές. Πὼς θὰ τελείωνε αὐτὴ ἡ ἱστορία ;.

Καὶ πάλι νόμισε ὅτι εἶδε τὸ σπίτι σὰ μηχανὴ ποὺ χ καὶ ποὺ διαλύεται, πέφτουν τὰ κομμάτια της..

— Μὰ γιατί. Θεέ μου, τί κατάρα !

Καὶ ὅμως δὲν εἶχαν κάνει ποτὲ σὲ κανέναν κακό, πο βοηθοῦσαν ὅσο μποροῦσαν τὸ φτωχό, κοίταζαν τὸ σ τους, τὴ δουλιά τους.

Ἡ ἀνάμνηση τῆς καλῆς ζωῆς, τῶν καλῶν ἡμερῶν ἦρθε κ' εἶδε μέσα στὸ φῶς τῆς τραπεζαρίας, τὸ γλυ πρόσωπο τῆς ἀδελφῆς του κάτι νὰ διαβάζει καὶ οἱ ἄλ νἀκοῦνε..

— Θεέ μου, θεέ μου ! ἔκανε καὶ κινήθηκε δῶ καὶ κ

Καὶ κάτω, πέρα, τὰ φῶτα τοῦ Πειραιᾶ, λάμπανε κ κουνιόντουσαν σὰ σημαιοῦλες φωτεινές, σημαιοῦλες φκια μένες ἀπὸ φλόγα, καὶ πάνω αἱματωμένος οὐρανὸς καὶ σ βαμμένα ἀπ' αἷμα σύννεφα..

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

ΩΔΗ ΣΕ ΜΙΑ ΝΕΚΡΗ

Στὴ θύρα τὴν ὁλόχρυση τῆς Παντοδυναμίας,
πνεύματα μύρια παλαιά, πνεύματα μύρια νέα
σ' ἀκαρτεροῦν γιὰ νὰ σοῦ ποῦν πὼς ἄργησες νὰ φτάσῃς.
ΣΟΛΩΜΟΣ

Σκληρὴ τῆς μοίρας σου ἡ βουλή, τὸν κόσμο
Ν' ἀφήσῃς, πρὶν νὰ μάθῃς τῆς χαρᾶς του
Τὸ μυστικό, ἀλησμόνητη παιδούλα,
Παρθένο κρίνο.

Μ' ἂν ἔστεργε ὅμως πιότερο νὰ ζήσῃς,
Δὲ θἄκλεινες τὰ χείλη πικραμένα,
Κι' οὔτε θενὰ μακάριζες μὲ πόνο
Κεινοὺς ποὺ ζοῦνε.

Θἄβλεπες ὅλα ἐφήμερα πὼς εἶναι,
Λιγόζωες οἱ χαρές μας, καὶ οἱ καϋμοί μας
'Ατέλειωτοι, καθὼς τὸ μακρυνό σου
Στερνὸ ταξεῖδι.

Κι' ἀκόμα πὼς ἡ μοῖρα τὤχει ὁρίσει,
Τὰ πιὸμορφα τοῦ πλάνου ἐτούτου κόσμου,
Τὰ πιὸ γλυκὰ κι' ὀνειρογεννημένα,
Νὰ ζοῦν πιὸ λίγο.—

Προμάντεμα πικρό, παιδούλα, θἄταν,
Στὸ ξύπνημα τῆς ἄπλερής σου νειότης,
Νὰ μὲ ρωτήσῃς κάποιο βουρκωμένο,
Πένθιμο δείλι,

Γιατὶ τόσο ταχειὰ τ' ἄλικα ρόδα
Μαράθηκαν στῆς σάλας τ' ἀνθογυάλι.
— Τότε ἡ ζωὴ στὰ μάτια σου ἐφαινόταν
Ἄνοιξη αἰώνια.

Καὶ μ' ὅλο ποὺ καὶ τώρα ἡ θύμησή σου
Τὸ μόνο ἰλάρωμα εἶναι τοῦ χειμῶνα,
Ποὺ ἁπλώνεται στὴν ἔρημή μου ζήση,
Δὲν ἔχω δάκρυα

Στὴ λήκυθο τοῦ τάφου σου νὰ χύσω.
Δὲν κλαίει κανεὶς τ' ἀηδόνι ποὺ πεθαίνει,
Τ' ἀηδόνι ποὺ μιὰν ἄνοιξη ἔχει ζήσει,
Χωρὶς τὴν μπόρα

Τοῦ ἀπάντεχου χειμῶνα νὰ γνωρίσῃ.
Κι' ἂν ἄναρχη ἡ ζωὴ τῶν πάντων εἶναι
Καὶ σύνορα δὲν ἔχει ποὺ τελειώνει,
Σ' ἄλλη πατρίδα

Τὸν πηγαιμό σου θὰ καληνωρίσαν
Ψυχές, τῆς καλωσύνης σου ἀδερφοῦλες,
Ψυχές, τῆς ὀμορφιᾶς σου ἰσάξια ταίρια,
Παρθένα κρίνα.—

Ὅσες φορὲς στὸν τάφο σου μὲ φέρνει
Παλιὰ συνήθεια, μ' ἄνθη γιὰ νὰ ράνω
Τὴν ὕστερη, παιδούλα, κατοικιά σου,
Καρδιὰ δὲν ἔχω

Τὸ ἀμίλητο τὸ μάρμαρο νὰ βλέπω.
Κοιτάζω μόνο τὸ ἴσιο κυπαρίσι,
Ποὺ ὀρθώνεται στὸν ἤρεμον ἀγέρα,
Σύμβολο αἰώνιο,

Κι' ἀκούω σιγὰ τὸ κρύφιο του τραγούδι,
Καθὼς τὸ σειοῦν τοῦ ἀπόβραδου τὰ χάδια,
Τραγούδι, ποὺ δὲν εἶναι πόνου ἀντάρα,
Κλάμα οὔτε θρῆνος.

Τὸ βλέπω σὰ νὰ δείχνῃ πρὸς τὰ οὐράνια
Τὸ γαληνὸ λιμάνι, ποὺ θἀράξουν
— 'Αστέρια ταξειδιάρικα — ζωοῦλες,
Σὰν τὴ ζωή σου !

(1919) ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ

ΟΧΤΑΒΑ

Τὴ γάβρη ἀγκούσα σου γροικάω,
ὦ Πρόληψη, ἄσβυστη κατάρα
τοῦ αἱμόχαρου πλανήτη.—Χάο !..
σκοτάδι !... Ὁ ἰδεομάρτυς μόνο
συγκρούει λιθάρι πυρογόνο
στὸ ἀτσάλι, ἴσως καὶ φέξει γῦρο.
Μὰ τοῦ ἑτοιμάζουνε — ὦ λαχτάρα !—
τοῦ Προμηθέα τὸν αἰώνιο κλῆρο.

Μ. ΦΙΛΗΝΤΑΣ

Η ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ

Τὸν ἔντυσε, τὸν 'πόδησε, τὸν ἔρρανε
μὲ μῦρα, μὲ σανδάλια καὶ μὲ στολὴ νυμφίου—
Τοῦ ἔδωκε ψυχή, ψυχὴ καὶ εὐρυθμία.
Τὸ προσωπό του τὰ γλυκὸ καὶ πρᾶο ἐζωγράφησε.

Θυμᾶμαι :—μὲ πόση δυνατὴ ἐπιθυμία,
μὲ πόσην ἐπιμέλεια τὴν εἶχε δουλεμμένη—
στὸ τέλος—μισὴ κι' ἀτέλειωτη τὴν ἄφησε,
τώρα—κάπου κι' αὐτὴ θενᾶνε πεταμένη...

Μάϊος 1920 Α. ΔΡΙΒΑΣ

ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

«Et vaines vos métaphores»
MORÉAS

Τὰ δάση εἶν' ὅλο ἀπὸ σμαράγδι,
μὲς 'ςτὶς πηγὲς ξεσηκωμένα·
κίτρινο, 'ςτὸν ἀγρό, τὸ στάρι
φέγγει, καθὼς τὸ κεχριμπάρι.

Τὶς ὠμορφιές σου ὅμως μὲ τί, μὲ τί ν' ἀντιμετρήσω ;
ποιὸ εἶναι τὸ ταῖρι τους, καὶ ποιὸ ποὺ δὲν τ' ἀφήνουν πίσω;

Τὰ μάτια σου δὲν εἶναι ἀπὸ ζαφεῖρι,
τὰ χείλια σου δὲν εἶναι ἀπὸ ῥουμπίνι·
τὸ φίλντισι, ποὺ χρῶμα δὲν ἀφήνει,
χρῶμα ποὺ νὰ μὴν τὄχῃ καὶ νὰ μὴ τὸ μεταλλάζῃ,
μπρὸς 'ςτ' ἄμοιαστά σου δάχτυλα χλωμιάζει·
τὸ κεχριμπάρι, ὥς κι' αὐτὸ ξασπρίζει
μπρὸς 'ςτὰ μαλλιά σου, ποὺ μιὰ αὐγὴ ξανθοῦλα ἀντιφεγγίζει
καὶ ποὺ ὥς τοῦ 'Ωρίωνα σοῦπρεπε τὸν θησαυρὸ ν' ἁπλώσω
γιὰ νὰ σ' τὰ στεφανώσω.

ΜΟΝΟΤΟΝΙΑ

Et le soleil dardait un rayon monotone
sur le bois jaunissant où la bise détone
VERLAINE

Σ' ἕνα ἄϋλο χρῶμα, σ' ἕνα μῦρο ποὺ πεθαίνει,
τὸ καλοκαῖρι, ποὺ ἀγαπούσαμε, ἀπομένει.

Στὴν καταχνιά, μαζὶ μὲ τὴ θλιμμένη δύσι
τὸ καλοκαῖρι, ποὺ ἀγαπιώμαστε, ἔχει σβήσει...

Παίζει, σὰν ἄχνη ξέχρωμη, λίγη ἀντηλιὰ ἀπ' τὴ δύσι,
'ςτὸ δρόμο, καὶ μὲς 'στ' ἄτρεμα κλαριά, ποὺ ἔχουν μαδήσει.

Φέγγει ἡ ἀντηλιά, καὶ τὸν ξερὸ τὸ σκοῖνο, 'ςτὸ χωράφι,
σὰν νὰ τὸν ζώνῃ κέρινη φλόγα, χλωμή, ἀπὸ θειάφι.

—Ξέρεις τὴ διαλεχτὴ τὴν ὥρα,
τὸ νοτισμένο χῶμα σὰ μουσκεύῃ ;
Φύλλα 'ςτὰ φύλλα μὲς 'ςτὸ πάρκο πέφτουν πεθαμμένα,
'ςτὶς στέρνες μέσα, πρὶν τῆς ὥρας, πέφτουν, ἕνα-ἕνα...

Εἶναι οἱ καρδιές μας σὰν τὰ φύλλα, ποὺ οἱ νοτιὲς ποτίζουν
καὶ τὰ σκουντοῦν, 'ςτὰ τρίστρατα, καὶ τὰ κλωθογυρίζουν.

Ποῦθε ἔρχεται ἡ ἀγνώριστη εὐωδιά ; ποῦθε στενάζει ;
—ἡ πεθαμμένη ἡ βλάστησι, τριγύρω μας, τὴ βγάζει.

Κ' εἶν' ὁ ἔρωτάς μας ἡ εὐωδιά, ποὺ λιγοστὴ ἀπομένει,
λιγόθυμη, ἄψυχη, μὲς 'ςτὴν καρδιά μας ποὺ πεθαίνει.

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

ΤΟΝΕΙΡΟ ΤΗΣ ΚΟΡΗΣ ΚΙ Ο ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΗ

Στὶς ὀνειροφωλιές τους μέσα πέταξαν
Οἱ τρεῖς οἱ κόρες
—Τί κι ἄλ' ἀπ' ὄξω οἱ ἀνέμοι οὐρλιάζουνε
Κ' οἱ μπόρες.

Κἔτσι ζεστά, ζεστὰ τυλίχτηκαν
Στὰ ροῦχα τὰ βαρειὰ
—Μακριὰ ἡ ἀντάρα καὶ τὸ βούϊσμα
Τῆς τρικυμιᾶς καὶ τοῦ βοριᾶ.

Μέσ' στὰ παλάτια τῶν ὀνείρων τους
Τὰ φωτεινά, τὰ κρουσταλλένια,
Βάλανε θρόνο τὴν καρδοῦλα τους
Καὶ μὲ τὴν ἀλαφριά τους ἔννοια

Σὰν ποιὸ λεβέντῃ, ποιὸ ἀρχοντόπαιδον
Ὁ ὕπνος θὰν τοὺς φέρῃ
Στὸν ὀνειροχορὸ γιὰ καβαλλιέρο τους,
Τῆς νύχτας τῆς παρθενικιᾶς τους ταῖρι.

Καὶ νά ! ἡ μεγάλη θὰ παρθῆ προτήτερα
Σὰν στὰ παλιὰ καὶ σὰν στὰ παραμύθια,
Πρώτη αὐτὴ θὰ δώκῃ τὰ φιλάκια της
Καὶ πρώτη στὴ χαρὰ τάγνά της στήθια

Καὶ θἄνε ὁ καλός, ὁ ξανθὸς πρίγκιπας
Τοῦ ἥλιου βασιλιᾶ τὄμορφο ἀγόρι,
Ποὺ γὶς κι οὐράνια γύρισε καὶ σύντυχε
Σ' αὐτήνε τῶν ὀνείρων του τὴν κόρῃ.

*

Καὶ γὼ τραγουδιστὴς μπροστὰ στὰ πόδια τους,
Τοῦ γάμου τὴ γαρὰ θὰ τραγουδάω,
Κι ὅσο βαστά' ἡ χαρά, τὸ γλεντοκόπημα
Τὴ μεσανὴ τὴν κόρῃ θὰ τηράω.

Μ' αὐτὴ παραδομένη στὸ ξεφάντωμα
Κι ὄμορφη στὴ χαρὰ θὰ βασιλέβῃ,
Ξανθούς, ἱππότες, πλούσιους θὰ φαντάζεται,
Ματιὲς ἀπ' τὸ ρηγόπουλο θὰ κλέβῃ.

Καὶ ποιὸς τὸν τροβαδοῦρο τὸ φτωχότατο
Στὴ φτωχικιά του λύρα θὰ ζηλέψῃ !
Καὶ ποιὸς στὸν τροβαδοῦρο τὸ φτωχότατο
Τὴν πιὸ παραμικρὴ θὰ δώκῃ σκέψῃ !

Καὶ τὴν αὐγή, στὸ ξύπνημα τόλόλαμπρον,
Ἡ κόρῃ ἡ μεσανὴ θὰ συλλογᾶται
Τὸ βασιλόπουλο τὸ ξένο, τὸ πανόμορφο
Καὶ τὸ τραγοῦδι τοῦ φτωχοῦ δὲ θὰ θυμᾶται !

Καὶ τὰ ματάκια της τὰ ὁλόγλυκα θὰ σκέπτουντα
Κεῖνα τὰ μάτια, τὴ μορφὴ τὴν τρισωραία,
Μιὰν ἀγκαλιὰ πορφύρα, ἕνα βασίλειο,
Παντοτεινὴ μι' ἀγάπη κι ὅλο νέα !

ΝΙΚΟΣ ΛΑΙΔΗΣ

Ο ΑΝΤΡΑΣ ΤΗΣ ΠΕΘΑΜΕΝΗΣ

Κοντὰ τὰ χαράματα πέθανε ἡ γυναῖκα του.

Αὐτὸς κάθονταν δίπλα στὸ κρεββάτι καὶ τὴν κύτταζε ποὺ ξεψυχοῦσε....

Στὴν ἀρχὴ τὴν ἔπιασε κάτι, σὰ δύσπνοια, ποὺ ἔκανε δύσκολη τὴν ἀναπνοή της καὶ τὸ στῆθος της ν' ἀνεβοκατεβαίνῃ γρήγορα. Ὕστερα δὲν ἀνάπνεε καθόλου, παρὰ τὸ καρύδι τοῦ λάρυγγά της ἀνεβοκατέβαινε γρήγορα κι' ἔκανε κάποιο θόρυβο, σὰ νὰ κάπνιζε κανεὶς ναργιλέ....

Ἡ πεθερά του, μὲ τὰ κατακόκκινα μάτια, πήγαινε κι' ἔρχονταν στὴ διπλανὴ κάμαρα, κουβαλῶντας τὰ σάβανα Αὐτὸς κύτταζε πότε τὴ μιὰ καὶ πότε τὴν ἄλλη. Ὅταν κύτταζε τὸ πρόσωπο τῆς γυναίκας του, τοῦ φαίνονταν πὼς ἔπρεπε νὰ κλάψῃ. Ἔκανε νὰ κλάψῃ κάνα-δυὸ φορές, μὰ δὲν τὸ κατάφερε. Ὕστερα εἶπε μέσα του :

— Δὲ βαρυέσαι... Ὅλοι θὰ πεθάνουμε !....

Καὶ τοῦ ἦρθε νὰ γελάσῃ. Καὶ γέλασε.....

Ἡ γυναῖκα του ἄνοιξε γιὰ μιὰ στιγμὴ τὰ σβυσμένα μάτια της καὶ τοῦ φάνηκε πὼς τὸν κύτταξε. Ἡ πεθερά του, ποὺ μπῆκε ἄξαφνα στὴ μισοσκότεινη κάμαρα, τὸν εἶδε ποὺ γέλαγε κι' ἔκανε τὸ σταυρό της....

Ἡ ἑτοιμοθάνατη ἄνοιξε διάπλατο τὸ στόμα της κάνα-δυὸ φορές, κούνησε λίγο τὰ χέρια της κ' ὕστερα τινάχτηκε δυὸ-τρεῖς φορὲς δυνατὰ σὰν τ' ἀρνί, ποὺ τοῦ βάζουν τὸ μαχαῖρι στὸ λαιμό.... Τὰ μάτια της εἶχανε μείνει ἀνοιχτὰ καὶ τὸν κύτταζαν κατάματα. Σ' ὅλο του τὸ κορμὶ ἔνοιωσε μιὰν ἀνατριχίλα.

Ὕστερα ἄπλωσε τὸ χέρι του καὶ τῆς ἔκλεισε τὰ μάτια...

—«Πάει...» σκέφτηκε· «τώρα πιὰ θἄμαι μόνος !....»

Τὸ πρωὶ ἔγινεν ἡ κηδεία. Ἕνα σωρὸ γυναῖκες, ποὺ σχεδὸν πρώτη φορὰ τὶς ἔβλεπε, ἤτανε μαζεμένες γύρω ἀπ' τὴν κάσα καὶ κλαίγανε. Ἡ πεθερά του ἔκλαιγε ἀδιάκοπα, πέρνοντας κάποτε μιὰ βαθειὰν ἀναπνοή. Τὰ μάτια της ἤτανε περσσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ κόκκινα. Αὐτὸς κάθονταν παράμερα καὶ κύτταζε. Δυὸ-τρεῖς φορὲς τοῦρθε νὰ κλάψῃ, μὰ δὲ μπόρεσε. Μόνο ποὺ βούρκωσαν τὰ μάτια του.

Οἱ γυναῖκες πάντα κλαίγανε....

Τὸ μεγάλο κερί, ποὺ ἤταν ἀπάνω ἀπ' τὸ κεφάλι τῆς πεθαμένης εἶχε γύρει λίγο κι' ἔσταζε, σὰ νἄκλαιγε κι' αὐτό...

Κύτταξε γιὰ μιὰ στιγμὴ γύρω του κ' ὕστερα κάρφωσε γιὰ κάμποσην ὥρα τὰ μάτια του στὸ πρόσωπό της. Κ' ἤτανε τὸ πρόσωπό της χλωμό, σὰν κέρινο. Τὰ χείλια της, κάτασπρα, σὰ δυὸ κομμάτια μπαμπάκι, ἤταν ἑνωμένα σφιχτά. Ὕστερα τὰ χέρια της, σὰ δυὸ καλάμια, σταυρωμένα τὸ ἕνα μὲ τἄλλο κι' ἀπάνω μιὰ μικρὴ εἰκόνα.....

Σηκώθηκε ἀπότομα καὶ πῆγε κοντὰ στὴν κάσα. Κύτταξε μιὰ στιγμὴ γύρω του κ' ὕστερα ἔσκυψε καὶ φίλησε τὸ μέτωπό της....

Οἱ γυναῖκες τὸν κύτταξαν κι' ἄρχισαν νὰ κλαῖνε πιὸ δυνατά....

Σὲ λίγην ὥρα ἦρθαν κ' οἱ παπάδες. Ἤτανε δυό, μαζὶ μἕνα γέρο ποὺ βάσταγε τὸ θυμιατό. Ὁ ἕνας, ὁ πιὸ νέος, μπαίνοντας, πῆρε ἕνα ὄφος θλιμμένο....

Τὸ βράδυ, χωρὶς κι' αὐτὸς νὰ ξέρῃ πῶς, βρέθηκε μὲ τὴν παρέα του στὴ γνώριμή τους ταβέρνα μὲ τὸ στενόμακρο πατάρι....

Δὲν μποροῦσε νὰ καταλάβῃ πῶς βρέθηκε κεῖ μέσα. Ὅλο σκέπτονταν :

— Δὲν εἶναι σωστό....

Κάποιος εἶπε :

— Ἀπόψε εἶναι ἡ παρηγοριά !... Ζωὴ σὲ λόγου σου!...

Αὐτὸ μόνο θυμώταν.... Ὕστερα τὰ ποτήρια ποὺ γέμιζαν ἀπὸ χρυσοκρεμεζὶ κρασὶ καὶ κάποιους μεζέδες....

Ὁ ἕνας εἶχε μεθύσει μὲ τὸ τέταρτο ποτῆρι. Στὴν ἀρχὴ ἀνοιγόκλεινε τὰ μάτια του, ὕστερα τἄτριβε μὲ τὰ δυό του χέρια. Πιὸ ὕστερα μίλαγε ἀσυνάρτητα :

— Κύττα.... κύττα πῶς μοιάζουν...

Κι' ἔδειχνε δυὸ ἀπ' τὴν παρέα.

— Κύττα.... κύττα... Ἂν σκότωνε ὁ ἕνας.... θὰ πιάνανε τὸν ἄλλονε !.... Κύττα.... Ἂ στὸ διάολο !....

Καὶ τὰ μάτια του ὅσο πήγαιναν κι' ἔκλειναν.

Οἱ ἄλλοι ὅλο πίνανε. Κάποιος μάλιστα ἄδειαζε μὲ τρόπο στὸ ποτῆρι του καὶ τ' ἀποπίματα τῶν ἄλλων....

Ὕστερα τὸν βάλανε καὶ πλήρωσε.

— Ζωὴ σὲ λόγου σου.... φωνάξανε ὅλοι μαζὶ ἅμα εἶδαν τὸ χέρι του νὰ ζυγώνῃ τὴν τσέπη.

Κάποιος φώναξε :

— Ἔχω μιὰ ἰδέα !...

Κι' ἔσκυψε καὶ κάτι ψυθίρισε στ' αὐτὶ τοῦ διπλανοῦ του. Ὁ ἄλλος κούνησε κάνα-δυὸ φορὲς καταφατικὰ τὸ κεφάλι του. Ὕστερα εἶπε :

— Μεγαλεῖο !... Μπράβο !....

Αὐτὸς τοὺς κύτταζε, χωρὶς νὰ πολυκαταλαβαίνῃ. Τὸ μόνο ποὺ θυμᾶται, εἶναι πὼς τὸν πῆγαν σἕνα σπίτι, σἕναν ἀπόμερο δρόμο, σἕνα σπίτι μὲ κατάκλειστα παράθυρα, ποὺ ἀπὸ μέσα μονάχα ἀπ' τὶς γρίλλιες ἔβγαινε ἕνα θαμπὸ φῶς... Ὕστερα θυμᾶται μιὰν ἄσκημη μυρουδιὰ ποὺ τὸν ἔκανε νὰ πέρνῃ βαθειὲς ἀναπνοές....

Στὴν πόρτα του ἀπ' ἔξω τὸν ἄφησαν. Εἶχε ξεζαλιστεῖ πιά· μόνο τὸ κεφάλι του ἤταν βαρύ, σὰ μιὰ πέτρα.

— Καληνύχτα.... Ζωὴ σὲ λόγου σου !...

Ἀνέβηκε σιγὰ-σιγὰ τὴν ξύλινη σκάλα, ποὺ ἔτριζε στὸ κάθε πάτημά του σὰ νὰ πόναγε, καὶ μπῆκε κλείνοντας καλὰ πίσω του τὴν πόρτα. Στὸ φαρδὺ ντιβάνι, κοντὰ στὸν τοῖχο, εἶδε τὴν πεθερά του νὰ κοιμᾶται βαθειὰ κι' ἔχοντας σκεπασμένο μὲ τὸ λυγδιάρικο πάπλωμα καὶ τὸ κεφάλι της ἀκόμα.

— Φοβᾶται μὴν ἔρθει ὁ χάρος, σκέφτηκε.

Ὕστερα θυμήθηκε τὴ γυναῖκα του....

Μπαίνοντας στὴν κάμαρά του, εἶδε μὲ τὸ φῶς τοῦ καντηλιοῦ, τὸ μεγάλο διπλὸ κρεββάτι ἄδειο, στρωμένο μἕνα σεντόνι κάτασπρο, ποὺ τοὔκανε τὴν ἐντύπωση μιᾶς μεγάλης πλάκας τάφου....

Κάτι ἔνοιωσε μέσα του νὰ σπάῃ....

Ὕστερα τοῦ φάνηκε πὼς ἔβλεπε, νὰ ἔτσι, ὁλοζώντανη τὴ γυναῖκα του ξαπλωμένη στὸ μεγάλο κρεββάτι, νάχῃ ἀνοιχτὰ τὰ χέρια της, σὰ νἄθελε νὰ τὸν ἀγγαλιάσῃ....

Ὕστερα θυμήθηκε κεῖνο τὸ σπίτι στὸν ἀπόμερο δρόμο καὶ κείνη τὴ μυρουδιά....

Πλησίασε στὸ κρεββάτι, ἔπεσε σὰν ἄψυχος ἀπάνω, καὶ τὰ μάτια του ἄρχισαν νὰ τρέχουν ποτάμι πάνω στὸ κάτασπρο σεντόνι, ποὺ ἔμοιαζε σὰ μιὰ μεγάλη πλάκα τάφου....

ΝΑΞΟΣ ΧΡΗΣΤΙΔΗΣ

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΞΑΝΑΡΧΙΣΑ....

I

Τὸ τραγούδι ξανάρχισα
Μεθυσμένο καὶ πάλι·
Τὸ τραγούδι μου ποῦκοψα
Μὲ σκυφτὸ τὸ κεφάλι.

Μυστικὰ ἕνας χειμώνανθος
Κάτι νοιώθω νὰ λέῃ,
Κάτι ἁγνό, κάτι ὁλόλαμπρο
Ποὺ δροσίζει καὶ καίει.

Τὸ τραγούδι ξανάρχισα
Σ' ἕναν τόνο πιὸ νέο·
Κι' ἡ καρδιά μου ἐσπαρτάρισε...
Στ' ἄκουσμά του ἀναπνέω !

Τοῦ χειμώνανθου τἄρωμα
Μοῦ γιομίζει τὰ στήθεια,
Κι' ἡ ψυχή μου βυθίζεται
Σὲ τρελλὰ παραμύθια...

Τὸ τραγούδι μου ἀρχίνησα
Στὴν παληά μου τὴ λύρα·
Τὶς χορδές μου τὶς ἄλλαξε
Μιὰ χαρούμενη Μοῖρα.

Μιὰν ἐλπίδα στὰ σπλάχνα μου
Νέα ζωὴ μοῦ χαρίζει,
Καὶ σὰ φλόγα τὸ μάτι μου
Τὰ σκοτάδια ξεσκίζει.

Τὸ χειμώνανθο ἀντίκρυσα
Χαρωπό, μυρωμένο,
Κι' ἡ καρδιά μου ἀναγάλλιασε
Σὰν πρωὶ λιολουσμένο.

Τὸ τραγούδι ξανάρχισα
Ποὺ μεθάει σὰν ἀνάμα !...
Σ' ἕνα γέλιο στὸ τέλος του
Θὰ ξεσπάσω ἢ σὲ κλάμμα ;...

ΜΟΥΣΑ

ΜΗΝΙΑΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ = = = = = = = = = = =
ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ = =
ΓΡΑΦΕΙΑ ΟΔΟΣ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ 37 = = = = = =

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΓΙΑ ΕΝΑ ΧΡΟΝΟ ΔΡΧ. 10.—
» » ΕΞΗ ΜΗΝΕΣ » 5.—
ΤΟ ΦΥΛΛΟ ΛΕΠΤΑ 75.

II

Τὴ Χαρὰ νὰ τραγουδήσω
Λαχταρῶ·
Ὅπου νἄναι θὰ νικήσω,
Θὰ τὴ βρῶ !

Στὰ λουλούδια θὲ νὰ μπῶ
Τὴ Χαρὰ γιὰ νὰ τρυγήσω !
Νὰ τὴν πάρω ἀπ' τὸν ἀνθὸ
Καὶ στὰ στήθεια νὰ τὴν κλείσω.
Θὲ ν' ἁρπάξω ἀπ' τὰ πουλιὰ
Τὸ γλυκὸ κελαΐδισμά τους,
Γιὰ νὰ νοιώσω τὴ Χαρὰ
Ποὺ σκορπάει τὸ λάλημά τους.

Τὴ Χαρὰ νὰ τραγουδήσω
Λαχταρῶ·
Ὅπου νἄναι θὰ νικήσω,
Θὰ τὴ βρῶ !

Τ' ἁπαλὸ δροσάτο ἀγέρι
Θὰ ρουφήξω ἀργά, βαθειά,
Καὶ στὸν ἥλιο καὶ στ' ἀστέρι
Θὰ γηρέψω τὴ Χαρά.
Στὴν ὁλόδροση βρυσοῦλα,
Καὶ σὲ σένα, ὦ ποταμέ !
Καὶ στὴ ρόδινην αὐγοῦλα
Θὲ νὰ πάω, Χαρά, γιὰ Σέ !

Τὴ Χαρὰ νὰ τραγουδήσω
Λαχταρῶ·
Ὅπου νἄναι θὰ νικήσω,
Θὰ τὴ βρῶ !

Καὶ στοῦ δάσους τὴ σιγή,
Καὶ στοῦ πέλαγου τὰ βάθη,
Καὶ στὰ οὐράνια καὶ στὴ γῆ,
Κι' ὅπου ὁ νοῦς μου ἀλλοῦ σὲ πλάθει !
Κι' ἂν δὲν εἶσαι πουθενά....
Στὴ λευκὴ ψυχὴ θὰ πάω
—Καὶ θὰ σ' εὕρω τότε πιὰ—
Τῆς παιδούλας ποὺ ἀγαπάω !

ΑΝΤΙΟΧΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΑΤΟΣ

ΛΕΩΝΙΔΑ ΑΝΤΡΕΓΙΕΒ

Ο ΩΚΕΑΝΟΣ

ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΣΕ ΕΠΤΑ ΕΙΚΟΝΕΣ

(Συνέχεια)

(Ἡ ἐργασία τελείωσε. Χάνοντας τὴ γυαλάδα του κυλιέται χάμω τὸ στερνὸ ἐγκαταλημένο ἐκεῖ ψάρι· καὶ τὰ παιδιὰ ἀκόμα βαριόνταν νὰ σκύψουν νὰ τὸ μαζέψουν, καὶ τὸ ποδοπατοῦν τ' ἀδιάφορα πόδια, χώνοντάς το βαθιά, στὴν ἄμμο. Σιγανὲς κουρασμένες κουβέντες, ἤρεμα καὶ χαρούμενα γέλοια).

— Τί προσευχὴ ἄραγες θὰ μᾶς πῇ ἀπόψε ὁ Ἀββᾶς ; Ὅπου νἄναι ἔφτασε.

— Θαρρεῖτε πὼς εἶναι τόσο εὔκολο: νὰ κάνῃ κανεὶς προσευχές ; Θὰ συλλογιέται τώρα.

— Τῆς Σέλλη καὶ πάλι τῆς σκίσιηκε τὸ καλάθι της, καὶ τὰ ψάρια ἔπεφταν ἀπὸ κεῖ μέσα.—Κάναμε κάτι γέλοια—ἀκόμη μοῦ φαίνεται ἀστεῖο !

(Γέλοια. Δυὸ ψαράδες βλέπουν ἕνα ἀπόμακρο πανί.)

— Σ' ὅλη μου τὴ ζωὴ βλέπω πὼς περνᾶν ἀπὸ μπροστά μου κάτι μεγάλα καράβια, καὶ τραβᾶνε γιὰ κάποιες ἄγνωστες χῶρες. Ποῦ πᾶνε; Νάτα, χάνονται μέσα στὸν ὁρίζοντα, κι' ἐγὼ τραβάω γιὰ ὕπνο. Κι' ἐγὼ κοιμοῦμαι καὶ κεῖνα ὅλο περνᾶν, περνᾶν. Ποῦ νὰ πᾶνε τάχατες, ποιὸς ξέρει ;

— Στὴν Ἀμερική.

— Θἄθελα κι' ἐγὼ νἄμουνα μαζί τους. Ὅταν λένε : Ἀμερική, σπαρταράει ἡ καρδιά μου. Λὲς νἄναι ἄραγε στὰ ψέμματα ἡ Ἀμερική ; ἢ στ' ἀλήθεια ;

(Ψυθιρίζουν μερικὲς γρηές :)

— Ὁ ἄγριος Γἀρτ πάλι θύμωσε μὲ τὸ ναύτη του. Τὸ νοιώσατε ;

— Ὁ ναύτης δὲν εἶναι καθόλου εὐχαριστημένος. Γιὰ δέτε τί μοῦτρα ποὺ κάνει.

— Ναί, σὰν τὸν ἔξ' ἀπὸ δῶ ποὺ τὸν ἀναγκάσαν ν' ἀκούσῃ κανένα ψαλμό. Μοναχὰ ποὺ κι' ὁ ἄγριος Γἀρτ δὲν μ' ἀρέσει καθόλου, ὄχι. Ἀπὸ ποῦ εἶναι φερμένος ;

(Ψυθιρίζουν. Ὁ Χάγγαρτ παραπονιέται σιγανά.)

— Γιατί νἄχῃς γιὰ ὅλους ἕνα ὄνομα: Μαριέτ ; Αὐτὸ δὲν ἔπρεπε νὰ γίνεται στὴ χώρα τῆς ἀλήθειας.

(Ἡ Μαριὲτ λέει μὲ συγκρατημένη ὁρμή, σφίγγοντας μὲ τὰ δυὸ χέρια τὸ στῆθος :)

— Σ' ἀγαπῶ τόσο πολὺ Γἀρτ: σὰν πέρνεις τὸ πέλαγο, σφίγγω τὰ δόντια μου καὶ δὲν χαμογελῶ πιὰ ὥσπου νὰ γυρίσῃς πάλι. Χωρὶς ἐσένα δὲν τρώγω καὶ δὲν πίνω τίποτε, χωρὶς ἐσένα ὅλο τὸ καιρὸ σωπαίνω καὶ οἱ γυναῖκες γελοῦν: ἡ μουγγὴ Μαριέτ ! λένε. Μὰ θἄμουνα τρελλὴ ἂν μίλαγα σὰν εἶμαι μοναχή.

ΧΑΓΓΑΡΤ.—Νά, καὶ πάλι μὲ κάνεις νὰ χαμογελῶ. Δὲν κάνει ἔτσι, ἐπὶ τέλους, Μαριέτ, χαμογελῶ ὅλη τὴν ὥρα.

ΜΑΡΙΕΤ. — Σ' ἀγαπῶ τόσο πολὺ Γἀρτ: ὅλη τὴν ὥρα, μέρα καὶ νύχτα, συλλογιέμαι μοναχὰ τί ἄλλο μπορῶ νὰ σοῦ δώσω Γἀρτ. Σάμπως δὲν στἄδωσα ὅλα;—μὰ εἶναι τόσο λίγο, ὅλα ! Ἕνα μοναχὰ ποθῶ : νὰ σοῦ χαρίζω, ὅ,τι ἔχω, νὰ σοῦ τὸ χαρίζω. Σὰ βασιλεύει ὁ ἥλιος σοῦ χαρίζω τὴ δύση του, σὰ προβάλλει πάλι τὴν αὐγὴ σοῦ χαρίζω τὴν ἀνατολὴ—πᾶρε την Γἀρτ. Καὶ σάμπως ὅλες οἱ φουρτοῦνες δὲν εἶναι δικές σου ; —Ἄχ, Χάγγαρτ, πῶς σ' ἀγαπῶ !

ΧΑΓΓΑΡΤ.—Ἀπόψε θὰ σηκώσω τόσο ψηλὰ τὸν μικρὸ Νόνη, ποὺ θἀν τὸν κάμω νὰ φτάνῃ τὰ σύγνεφα. Θέλεις ; Ἔλα—νὰ γελάσωμε ἀδερφοῦλα Μαριέτ. Εἶσαι καὶ σὺ σὰν καὶ μένα : σὰ στέκῃς ἔτσι δά, θαρρῶ πὼς στέκω ἐγὼ ὁ ἴδιος καὶ μοῦρχεται νὰ τρίβω τὰ μάτια μου. Ἔλα νὰ γελάσωμε. Κι' ἂν ἄξαφνα καμμιὰ φορὰ κάνω λάθος καὶ τὰ μπερδέψω: ἂν ξυπνήσω καὶ σοῦ πῶ : Καλή σου μέρα Χάγγαρτ!

ΜΑΡΙΕΤ.—Καλή σου μέρα, Μαριέτ.

ΧΑΓΓΑΡΤ.—Θὰ σὲ φωνάζω : Χάγγαρτ. Δὲν τὸ σκέφτηκα καλά ;

ΜΑΡΙΕΤ.—Κι' ἐγὼ ἐσένα Μαριέτ.

ΧΑΓΓΑΡΤ.—Ναί. Ὄχι. Καλύτερα φώναζέ με καὶ σὺ Χάγγαρτ.

(Ἡ Μαριὲτ μὲ λύπη)

— Δὲν θέλεις ;

(Περνάει ὁ Ἀββᾶς καὶ ὁ γέρο Ντάν, ὁ Ἀββᾶς λέει βροντοφωνόντας :)

— Νἄμαι, νὰ ποὺ σᾶς φέρνω, τὴ προσευχή, παιδιά. Ἀμεπῶς, τώρα δὰ τὴ συλλογίστηκα, μ' ἔκανε κι' ἄναψα κι' ὅλας. Ντάν, γιατί λοιπὸν δὲ χτυπάει τὴ καμπάνα τὸ παλιόπαιδο ; Μπᾶ : Χτυπάει. Ὁ βλάκας δὲν ἔπιασε τὸ σκοινὶ ποὺ πρέπει—ὡς τόσο τὸ ἴδιο κάνει, καλὰ εἶναι κι' ἔτσι. Δὲν εἶναι καλὰ Μαριέτ ;

(Χτυπᾶν δυὸ φιλόφωνες μὰ χαρούμενες καμπάνες. Ἡ Μαριὲτ σωπαίνει κι' ὁ Χάγγαρτ ἀποκρίνεται γι' αὐτήν :)

— Καλά. Καὶ τί λένε οἱ καμπάνες Ἀββᾶ ;

(Οἱ γύρω μαζεμένοι ψαράδες ἑτοιμάζονταν ἀπὸ πρὶν νὰ γελάσουν—γιατὶ πάντα ἐπαναλαμβάνεται τὸ ἴδιο ἀθάνατο ἀστεῖο.)

— Δὲ θἀν τὸ πῇς σὲ κανένα ; (μοσοκλείνει πονηρὰ ὁ Ἀββᾶς τὰ μάτια:) Πάπα-κατεργάρη ! Πάπα-κατεργάρη !

(Εὔθυμα γελοῦν οἱ ψαράδες)

— Αὐτὸς ἐδῶ εἶναι ἕνας ἀληθινὸς ἄνθρωπος (βροντοφωνεῖ ὁ Ἀββᾶς δείχνοντας τὸν Χάγγαρτ) ὁ πιὸ ἀγαπημένος μου ἄνθρωπος. Μοῦφιαξε ἕνα ἐγγόνι κι' ἐγὼ τὄχω γράψει τοῦ Πάπα, λατινικὰ μάλιστα. Αὐτὸ ὅμως δὲν ἦταν καὶ τόσο δύσκολο—ἀλήθεια Μαριέτ;— καὶ σοῦχει ἕνα τρόπο ν' ἀγναντεύῃ τὴ θάλασσα ! Προμαντεύει τὴ φουρτοῦνα. Γἀρτ ἐσὺ ὁ ἴδιος κάνεις τὴ φουρτοῦνα ; Καὶ ἀπὸ ποῦ φυσάει ὁ ἀγέρας σου—γιατὶ εἶσαι σὺ ὁ ἀγέρας.

(Ἐπιδοκιμαστικὸ γέλοιο. Λέει ὁ γέρο-ψαρᾶς)

— Αὐτὸ εἶν' ἀλήθεια, πατέρα. Ἀπὸ τότε ποῦναι ἐδῶ δὲν μᾶς ἔπιασε ποτὲς ἡ φουρτοῦνα.

— Αὐτὸ δὰ ἔλειπε νὰ μὴν εἶν' ἀλήθεια, ὅταν ἐγὼ μιλῶ. Πάπα-κατεργάρη, Πάπα-κατεργάρη. Εἶν' ὅλοι ἐδῶ. Ἑτοιμασθῆτε γιὰ τὴ προσευχή. Διῶξτε τὰ παιδιά, ἂς κάνουν τὴν προσευχή τους κι' αὐτὰ ὅπως τοὺς ἀρέσει. Πάπα-κατεργάρη, Πάπα-κατεργάρη....

(Ὁ γέρο Ντὰν ζυγώνει τὸν Χόρρε καὶ κάτι τοῦ λέει, ἐκεῖνος κουνάει ἀρνητικὰ τὸ κεφάλι. Ὁ Ἀββᾶς σιγοτραγουδεῖ: «Πάπα-κατεργάρη», φέρνει βόλτα τὸ πλῆθος πετῶντας σ' αὐτοὺς σύντομες παρατηρήσεις, ἀλλονῶν χτυπάει φιλικὰ τοὺς ὤμους).

— Πάπα-κατεργάρη. Γειά σου Κατερίνα —πώ, πώ, μιὰ κοιλιὰ ποῦκανες. Πάπα..... Ἕτοιμοι ὅλοι; Καὶ ὁ Θωμᾶς πάλι δὲ φαίνεται πουθενὰ—εἶναι ἡ δεύτερη φορὰ πιά, ποὺ φεύγει ἀπ' τὴν προσευχή. Νὰν τοῦ πῆτε, ἂν ξαναγίνῃ αὐτό, κι' ἄλλη μιὰ φορὰ—θὰ κρεββατωθῇ γιὰ μιὰ βδομάδα. Πάπα-κατεργάρη..... Κάτι λυπημένη σὲ βλέπω Ἄννα—αὐτὸ εἶναι κακό. Πρέπει νὰ ζῇ κανεὶς χαρούμενα, πρέπει νὰ ζῇ κανεὶς χαρούμενα! Ἐγὼ νομίζω πὼς στὸν ἄλλο κόσμο εἶναι χαρούμενα, μοναχὰ ποὺ θἆναι διαφορετικὴ χαρά. Πάπα-κατεργάρη..... Πᾶνε δυὸ χρόνια πιὰ ποὺ ἔπαψες νὰ μεγαλώνῃς Φίλιππα. Αὐτὸ δὲν ἀξίζει.

(Ὁ Φίλιππας ἀποκρίνεται κατσουφιασμένος)

— Καὶ τὸ χορτάρι παύει νὰ μεγαλώνῃ, σὰν πέσει ἐπάνω του μιὰ βαριὰ πέτρα.

— Καὶ κάτι χειρότερο ἀπ' αὐτό: κάτω στὴ πέτρα γίνονται σκουλίκια. Πάπα-κατεργάρη, Πάπα κατεργάρη.....

(Ἡ Μαριὲτ λέει σιγανά, γεμάτη πόνο καὶ ἱκεσία:)

— Δὲν θέλεις, Γάρτ;

(Ὁ Χάγγαρτ σκυθρωπὸς μὲ πεῖσμα:)

— Δὲν θέλω. Ἂν θὰ μὲ φωνάζουν κι' ἐμένα Μαριέτ, δὲν θὰ τὸν σκοτώσω ποτὲς ἐκεῖνον. Μ' ἐμποδίζει νὰ ζήσω. Χάρησέ μου τὴ ζωή του Μαριέτ: σ' ἔχει φιλήσει.

— Μὰ πῶς μπορῶ νὰ σοῦ χαρίσω ἐκεῖνο ποὺ δὲν εἶναι δικό μου; Ἡ ζωή του ἀνήκει στὸ Θεὸ καὶ σ' ἐκεῖνον.

— Αὐτὸ εἶναι ψέμματα: Σ' ἔχει φιλήσει, σάμπως δὲ βλέπω τὰ πυρωμένα σημάδια τῶν φιλιῶν του ἀπάνω στὰ χείλια σου. Ἄφισέ νὰ τὸν σκοτώσω, καὶ σὺ θὰ γείνῃς ἔτσι λαφριὰ καὶ χαρούμενη σὰ γλάρος. Πὲς «ναί» Μαριέτ.

— Ὄχι, μὴν τὸ κάνεις, Γάρτ. Θὰ πονέσῃς πολύ.

(Ὁ Χάγγαρτ τὴ βλέπει καὶ λέει μὲ σκληρὴ εἰρωνία:)

— Ἔτσι λοιπόν. Ἔ, τότε εἶναι ψέμματα πὼς μοῦ χαρίζεις ὅλα. Δὲ ξέρεις νὰ χαρίζῃς ἐσύ, γυναῖκα.

—Εἶμαι ἡ γυναῖκα σου.

—Ὄχι! ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει γυναῖκα, ὅταν ἄλλος, κι' ὄχι ἡ γυναῖκα του ἀκονίζει τὸ μαχαίρι του. Σκούριασε πιὰ τὸ μαχαίρι μου Μαριέτ!

(Μὲ φρίκη καὶ πόνο τὸν βλέπει ἡ Μαριέτ.)

— Τί λὲς Χάγγαρτ; Ξύπνησε, εἶναι ἕνα φριχτὸ ὄνειρο, Χάγγαρτ, Χάγγαρτ! Ἐγὼ εἶμαι, κύτταξέ με. Πιὸ πλατειά, πιὸ πλατειά, ἀνοιξε τά μάτια σου, ὥσπου νὰ μὲ δῇς ὅλη, ὅλη. Μὲ βλέπεις Γάρτ;

(Ὁ Χάγγαρτ τρίβει, ἀργὰ τὸ μέτωπο)

— Δὲν ξέρω. Τὸ μόνο ποὺ ξέρω εἶναι, πὼς σ' ἀγαπῶ, Μαριέτ. Μὰ τί παράξενος ποῦναι ὁ τόπος σας: στὸν τόπο σας ὁ ἄνθρωπος βλέπει ὄνειρα κι' ὅταν ἀκόμη δὲν κοιμᾶται. Ἴσως καὶ νὰ χαμογελῶ κι' ὅλας;—γιὰ δές με Μαριέτ.

(Ὁ Ἀββᾶς σταματάει μπρὸς στὸν Χόρρε:)

— Ἄ, γέρο σύντροφε, καλή σου μέρα! ὥστε πάει νὰ πῇ δὲ θέλεις νὰ δουλέψῃς;

—Δὲ θέλω (γρυλλίζει σκυθρωπὸς ὁ ναύτης).

— Ἀλλὰ τί θέλεις; Νά, αὐτὸς ἐδῶ ὁ ἄνθρωπος (βροντοφωνεῖ ὁ Ἀββᾶς δείχνοντας τὸν Χόρρε) θαρρεῖ πὼς εἶναι ἄθεος. Καὶ εἶναι μοναχὰ ἕνας βλάκας, δὲν νοιώθει πὼς κι' αὐτὸς προσεύχεται στὸ Θεό—μὰ πίσω μπρὸς ὅπως ὁ κάβουρας. Καὶ τὸ ψάρι προσεύχεται στὸ Θεὸ παιδιά μου, τὄχω δεῖ μονάχος μου. Ἄμα θὰ πᾶς στὴν κόλαση, γέρο, πὲς χαιρετίσματα τοῦ Πάπα. Λοιπὸν παιδιά, ἐλᾶτε πιὸ κοντά, καὶ μὴ χάσκεται—τώρα θ' ἀρχίσω. Ἔ, σὺ Ματιὰς—μπορεῖς νὰ μὴ σβύσῃς τὴ πίπα σου, τὸ ἴδιο τοῦ κάνει τοῦ Θεοῦ, ὅποιος καπνὸς νἆναι, ἀπ' τὸ θυμίαμα ἢ ἀπὸ τὴν πίπα—φτάνει νἆναι τίμιος. Τί κουνᾶς τὸ κεφάλι σου γυναῖκα;

ΓΥΝΑΙΚΑ—Ὁ καπνὸς ποὺ καπνίζει εἶναι ἀπὸ λαθρεμπόριο.

ΕΝΑΣ ΝΕΑΡΟΣ ΨΑΡΑΣ—Ἄλλη δουλειὰ δὲν ἔχει ὁ Θεός, νὰ προσέχῃ τέτοια μικροπράμματα.

(Ὁ Ἀββᾶς, μένει σκεφτικὸς γιὰ μιὰ στιγμή:)

— Ὄχι, γιὰ στάσου. Σάμπως κλεμμένος καπνὸς—δὲν εἶναι καὶ τόσο καλό. Εἶναι δευτέρας ποιότητος! Γιὰ ἄκου, Ματιάς, πέτα τη τὴν πίπα σου, ὥσπου νὰ τελειώνουμε, θὰν τὸ σκεφτῶ ἀργότερα. Τώρα σιωπή, παιδιά μου, σιωπή: Ἂς μᾶς δεῖ πρῶτα ὁ Κύριος.

(Ὅλοι στέκουν σιωπηλοὶ καὶ σοβαροί. Μόνον μερικοὶ, χαμηλώνουν τὰ κεφάλια τους—οἱ περσσότεροι βλέπουν μπροστά τους μὲ ὀρθάνοιχτα ἀκίνητα μάτια, λὲς καὶ σ' ἀλήθεια εἶδαν τὸν Θεὸ στὸ κυανὸ χρῶμα, τ' οὐρανοῦ, στὴν φωτεινὴ ἔκταση τῆς ἀτέρμονης θάλασσας. Μὲ τρυφερὸ μουρμούρισμα ζυγώνει ἡ θάλασσα. Ἄρχισε ἡ παλίρροια.)

— Θεέ μου, καὶ Θεὲ ὅλων αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων! Μὴ μᾶς ταραχρίνεις ποὺ προσευχόμαστε στὴ γλῶσσα ποὺ μᾶς ἔμαθε ἡ μητέρα μας κι' ὄχι λατινικά. Θεὲ δικέ μας! Σῶσε μας ἀπὸ κάθε εἴδους τέρατα, ἀπ' τὰ θαλασσινὰ ἀόρατα ἐκτρώματα, φύλαξε μας ἀπ' τὶς φουρτούνες καὶ τὶς θύελλες, ἀπ' τοὺς κεραυνοὺς καὶ τὶς βροχές. Δῶσε μας καλὸ καιρὸ καὶ τρυφερὸν ἄνεμο, καθαρὸν ἥλιο καὶ ἤρεμο κῦμα. Καὶ ἀκόμα, Κύριε, Σὲ παρακαλοῦμε ξεχωριστά: μὴν ἀφινεις τὸν διάβολο νὰ ζυγώνῃ σιμά, στὸ μαξιλάρι μας τὴν ὥρα ποὺ κοιμόμαστε. Στὸν ὕπνο εἴμαστε ἀνυπεράσπιστοι, Κύριε, κι' ὁ διάβολος μᾶς τρομάζει, καὶ μᾶς φέρνει τὴ φρίκη, μᾶς ξεσκίζει τὰ σωθηκὰ ὡς τὸν τρόμο, μᾶς βασανίζει ὡς τὸ αἷμα τῆς καρδιᾶς μας. Καὶ ἀκόμα, Κύριε: τοῦ γέρο-Ρικκέ, ποὺ γνωρίζεις καὶ Σύ, ἄρχισε νὰ σβύνῃ τὸ φῶς του στὰ μάτια του, καὶ δὲν μπορεῖ πιὰ νὰ πλέκῃ δύχτια.....

(Ὁ Ρικκὲ κουνάει συχνὰ καὶ καταφατικὰ τὸ κεφάλι:)

— Δὲν μπορῶ, ὄχι!

— Δώστου λοιπόν, Κύριε, τὴν φωτεινὴ μέρα Σου, καὶ πὲς τῆς νύχτας νὰ περιμένῃ. Ἔτσι Ρικκέ;

— Ἔτσι.

— Καί, ἀκόμα, Κύριε, μιὰ τελευταία παράκληση, καὶ τίποτε ἄλλο: τὰ δάκρυα ποὺ χύνουν οἱ γρηές μας γιὰ τοὺς πεθαμένους, δὲν στερεύουν—λοιπόν, πάρε τους τὸ μνημονικό, Κύριε, καὶ δώστους τὴν λησμονιά. Ἐκεῖ ὑπάρχουνε ἀκόμη, Κύριε, μερικὰ ἄλλα μικροζητήματα, μὰ ἂς Σοῦ τὰ ζητήσουνε οἱ ὅλλοι ἄνθρωποι, ποὺ ἦρθε ἡ σειρά τους, νὰ παρασταθοῦν προστά Σου. Ἀμήν.

(Σιγή. Ὁ γέρο Ντὰν τραβάει τὸν Ἀββᾶ ἀπ' τὸ μανίκι καὶ κάτι τοῦ ψυθιρίζει.)

ΑΒΒΑΣ. —Ὁ Ντὰν μὲ παρακαλάει νὰ προσευχηθῶ γι' αὐτοὺς ποὺ χάθηκαν στὴ θάλασσα.

(Οἱ γυναῖκες ἀναφωνοῦν μὲ θλιβερὴ φωνή:)

— Γι' αὐτοὺς ποὺ χάθηκαν στὴ θάλασσα! Γι' αὐτοὺς ποὺ χάθηκαν στὴ θάλασσα.....

(Μερικοὶ γονατίζουν. Ὁ Ἀββᾶς κοιτάζει μὲ ἀγάπη τὰ σκυμμένα τους κεφάλια, τὰ ἀποκαμωμένα ἀπ' τὴν ἀναμονὴ καὶ τὸν φόβο καὶ λέει:)

— Ἀλλὰ γι' αὐτοὺς δὲν πρέπει νὰ προσευχηθῇ ὁ παπᾶς, παρὰ αὐτὲς ἐδῶ οἱ γυναῖκες. Κάμε λοιπὸν ἔτσι, Κύριε, ὥστε νὰ κλαῖνε πιὸ λίγο!

(Σιγή. Δυνατωτέρα, βροντάει ἡ παλίρροια—ὁ ὠκεανὸς φέρνει στὴ γῆ τὴ βουή του, τὰ μυστικά του, τὴν πικράρμυρη γεύση τῶν ἀνεξερεύνητων ἀβύσσων του.)

(Σιγανὲς φωνὲς)

— Ἔρχεται ἡ θάλασσα.

— Ἄρχισε ἡ πλήμμη.

— Ἡ θάλασσα ἔρχεται.

(Ἡ Μαριὲτ φιλάει τὸ χέρι τοῦ πατέρα της)

— Καὶ σὺ γυναῖκα εἶσαι (λέει ὁ παπᾶς τρυφερά). Ἀκουσέ με Γάρτ, δὲν εἶναι παράξενο: πὼς μπόρεσε ἀπὸ μένα, ἕναν ἄντρα, πῶς μπόρεσε νὰ γεννηθῇ αὐτὸ ἐδῶ (χτυπάει τρυφερὰ τὸ δάχτυλο ἐπάνω στὸ ἁγνό της μέτωπο), αὐτὸ ἐδῶ: ἡ γυναῖκα!

(Ὁ Χάγγαρτ χαμογελᾶ)

— Καὶ μήπως δὲν εἶναι παράξενο, πῶς γίνηκε γιὰ μένα, γιὰ ἕναν ἄντρα, αὐτὸ ἐδῶ (ἀγκαλιάζει τὴν Μαριέτ, τυλίγοντας τοὺς λεπτούς της ὤμους) γίνηκε ἡ γυναῖκα μου;

— Πᾶμε λοιπὸν νὰ φᾶμε Γάρτ, γυιόκα μου. Ὅ,τι καὶ νἆναι αὐτὸ τὸ πλασματάκι—ξέρω μοναχά: πὼς μᾶς ἔχει ἑτοιμάσει ἕνα γερὸ φαγοπότι.

(Ὁ κόσμος τρέχει νὰ διαλυθῇ. Ἡ Μαριὲτ λέει εὐθυμη καὶ ντροπαλή:)

— Θὰ τρέξω πιὸ μπροστά.

— Τρέξε, τρέξε (ἀποκρίνεται ὁ Ἀββᾶς). Γάρτ, γυιόκα μου, φώναξε καὶ τὸν ἄθεο νὰ φάῃ. Θὰν τὸν χτυπάω μὲ τὸ κουτάλι στὸ κούτελο: ὁ ἄθεος θυμᾶται καλύτερα τὴν ἐντολή, σὰν τὸν χτυπᾶς τὴν ὥρα κείνη μὲ τὸ κουτάλι.

(Περιμένει καὶ μουρμουρίζει)

— Μπᾶ τὸ παλιόπαιδο πάλι βαράει τὴν καμπάνα: τὸ κάνει γιὰ γοῦστο, ὁ κατεργάρης. Ἄμα δὲν κλείσεις τὸ καμπαναριὸ—θὰ χτύπαγε ἀπὸ τὸ πρωΐ ὡς τὸ βράδυ.

(Ὁ Χάγγαρτ πλησιάζει τὸν Χόρρε, κοντὰ στὸν ὁποῖο κάθησε πάλι ὁ Ντάν).

— Χόρρε! Πᾶμε νὰ φᾶμε, σὲ προσκαλεῖ ὁ παπᾶς.

— Δὲν θέλω, Νόνη.

— Μπᾶ! Καὶ τί θὰ κάνῃς ἐδῶ στὴν ἀκρογιαλιά;

— Θὰ συλλογιέμαι, Νόνη, θὰ συλλογιέμαι. Ἔχω τόσα πολλὰ νὰ σκεφτῶ, γιὰ νὰ καταλάβω τοὐλάχιστο κάτι.

(Ὁ Χάγγαρτ γυρίζει σιωπηλός. Ὁ Ἀββᾶς τοῦ φωνάζει ἀπὸ μακρυά.)

— Δὲν θέλει νὰ ρθῇ; Ἔ, δὲν μᾶς χρειάζεται. Τὸν Ντὰν ὅμως γυιόκα μου, μὴν τὸν προσκαλᾶς ποτὲς σου (λέει ὁ παπᾶς μὲ βαθειὰ φωνή). Τρώει τὶς νύχτες, σὰ ποντίκι. Ἡ Μαριὲτ τοῦ ἀφίνει ἐξεπίτηδες κάτι μέσα στὸ κελάρι. —Πάει νὰ δῇ τὸ πρωΐ, τίποτα, ὅλα καθαρισμένα. Καὶ φαντάσου, δὲν τὸν πέρνει χαμπάρι κανείς, πῶς τὰ πέρνει—λὲς νὰ πετάῃ;

(Φεύγουν μαζί. Στὴν ἐρημωμένη ἀκρογιαλιὰ ἔμειναν μόνο δυὸ γέροι, στρογγυλοκαθισμένοι φιλικὰ στὶς γειτονικὲς πέτρες. Καὶ μοιάζουν τόσο πολὺ οἱ δυό τους: μ' ὅ,τι κι' ἂν λένε ἀναμεταξύ τους—τοὺς κάνει νὰ συγγενεύουν τὰ κατάλευκα κεφάλια τους, τὰ βαθειὰ αὐλάκια τῶν γέρικων ρυτίδων.)

(Ἔρχεται ἡ παλίρροια)

— Ὅλοι ἔφυγαν (μουρμουρίζει ὁ Χόρρε). Ἔτσι καὶ μὲ τὰ συντρίμμια τοῦ δικοῦ μας καραβιοῦ θὰ βράσουνε τὴ ζεστὴ σοῦπα. Ἔχ, Ντάν! Ξέρεις τί: μὲ πρόσταξε νὰ μὴν πιῶ τρεῖς μέρες ντζίν. Ἂς ψοφίσῃ τὸ παληόσκυλο, δὲν εἶναι ἔτσι Νόνη;

— Γι' αὐτοὺς ποὺ χάθηκαν στὴ θάλασσα..... γι' αὐτοὺς ποὺ χάθηκαν στὴ θάλασσα (μουρμουρίζει ὁ Ντάν). Ὁ πατέρας ἔχει ἕνα γυιό, ὁ πατέρας ἔχει ἕνα γυιό, καὶ εἶπε ὁ πατέρας: Σῦρε. Κι' ὁ γυιὸς χάθηκε στὴ θάλασσα. Ὤχ, ὤχ, ὤχ.

— Τί φλυαρεῖς γέρο; Ἐσένα λέω: μὲ διέταξε νὰ μὴ πιῶ ντζίν. Σὲ λίγο, σὰ καὶ κεῖνο τὸ βασιλιά σου, θὰ διατάξῃ νὰ δείρουνε τὴ θάλασσα μὲ τί; ἁλυσσίδες.

— Μπᾶ! Μὲ τὶς ἁλυσσίδες.

— Ἦταν βλάκας ὁ βασιλιᾶς σου. Κι' ἦταν παντρεμμένος ὁ βασιλιᾶς σου;

—Ἔρχεται ἡ θάλασσα, ἔρχεται (μουρμουρίζει ὁ Ντάν). Φέρνει τὴ βουή της, τὰ μυστικά της, τὴν ἀπάτη της.

— Ὤχ, πῶς ἀπατάει τὸν ἄνθρωπο ἡ θάλασσα. Γι' αὐτοὺς ποὺ χάθηκαν στὴ θάλασσα —ναί, ναί, ναί, ναί— γι' αὐτοὺς ποὺ χάθηκαν στὴ θάλασσα.....

— Ναί, ἡ θάλασσα ζυγώνει —καὶ σένα δὲν σ' ἀρέσει αὐτό; (λέει χαιρέκακα ὁ Χόρρε). Ἔ, ἂς μὴ σ' ἀρέσει. Καὶ μένα δὲν μ' ἀρέσει ἡ μουσική σου, —τ' ἀκοῦς Ντὰν— τὴν μισῶ τὴ μουσική σου!

— Μπᾶ! Καὶ γιατί ἔρχεσαι ν' ἀκοῦς; Ξέρω πὼς στεκόσαστε μαζὶ μὲ τὸν Γάρτ κοντὰ στὸν τοῖχο κι' ἀκούγατε.

(Ὁ Χόρρε λέει σκυθρωπὰ)

— Ἐκεῖνος μὲ σήκωσε ἀπ' τὸ κρεββάτι.

— Καὶ πάλι θὰ σὲ ξανασηκώσῃ.

— Ὄχι! (γρυλλίζει μὲ ὀργὴ ὁ Χόρρε). Θὰ σηκωθῶ ὅμως μονάχος μου τὴ νύχτα —τ' ἀκοῦς Ντὰν— θὰ σηκωθῶ τὴ νύχτα καὶ θὰ τὴ τσακίσω τὴ μουσική σου.

— Κι' ἐγὼ θὰν τὴ φτύσω τὴ θάλασσά σου.

— Γιὰ κάνε πὼς τὸ κάνεις! (Λέει ὁ ναύτης μὲ δυσπιστία) Καὶ πῶς θὰ φτύσῃς;

— Νά, ἔτσι.

(Ὁ Ντὰν φτύνει μὲ λύσσα, στὴν διεύθυνση τῆς θάλασσας. Βραχνὰ καὶ παράφορα λέει ὁ Χόρρε τρομαγμένος:)

— Ἄχ, μὰ τί ἄνθρωπος εἶσαι σύ. Ἔφτυσες! Ἔ, Ντὰν πρόσεξε, θὰ τἄχῃς σκοῦρα: ἐσὺ ὁ ἴδιος μιλᾶς γι' αὐτοὺς ποὺ χάθηκαν στὴ θάλασσα.

(Ὁ Ντὰν φοβισμένος)

— Ποιὸς μιλᾶ γι' αὐτοὺς ποὺ χαθῆκαν στὴ θάλασσα; Ἐσύ, ἐσύ; Σκύλε!

(Φεύγει, γκρινιάζοντας καὶ ξεροβήχοντας. Χειρονομεῖ καὶ καμπουριάζει. Ὁ Χόρρε μένει μόνος μπρὸς σ' ὅλον τὸν ὄγκο τῆς θάλασσας καὶ τ' οὐρανοῦ).

— Ἔφυγε. Θὰ βλέπω λοιπὸν ἐσένα, θάλασσα, ὥσπου νὰ σκάσουν ἀπ' τὸν καῦμὸ τὰ μάτια μου!

(Μουγκρίζει ὁ ὠκεανὸς ποὺ ὁλοένα ζυγώνει)

(Συνέχεια)

Ἀπ' τὸ Ρωσσικό: ΑΘΗΝΑ Ι. ΣΑΡΑΝΤΙΔΗ

GEORG HERWEGH

ΣΤΡΟΦΕΣ ΑΠΟ ΤΑ ΞΕΝΑ

1

ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΒΟΥΝΟ

Ἦταν κεῖ πέρα οἱ πιὸ ψηλὲς τῆς γῆς βουνοκορφές !
Κι' ὅμως ποῦ βρίσκεται ὁ θνητὸς ποὖχε σ' αὐτὲς πιστέψει;
Βλέπει τὸ μάτι πιὸ κοντὰ τοῦ ἡλιοῦ τὶς ἀστραπές,
Κι' ὅμως τὴν ἔρμη κεφαλὴ ποῦ φῶς νὰ τήνε στέψῃ !

Τὶς γρανιτένιες βλέπω ὀρθὲς κολῶνες, ὑψηλά,
Κι' ἀπάνω ἐκεῖ τ' ἀτέλειωτα, γαλάζια οὐράνια πλάτη,
Κι' ὅμως βαθειά, κρυφὰ ἡ καρδιὰ γυρεύει νὰ χτυπᾶ,
Σὰ μέσα σ' ἕνα σκεπαστὸ βασιλικὸ κρεββάτι.

Ἤθελα ἐδῶ νὰ δέωμαι σὰ θρῆσκος ἀσκητής,
Νὰ τραγουδῶ μὲ τὸ ρυθμὸ τῶν ἀστεριῶν κι' ἀκόμα
Μὲ τὴ φωνὴ τῶν προφητῶν, ποὺ εἶναι φωνὴ βροντῆς,
Σὰν καταρράχτης ἄσωτος νἆναι ὁ ψαλμὸς στὸ στόμα.

Ἤθελα τόσο—ἀλλοίμονον ἡ πλάνη μου βαρειὰ—
Τὴν εὐτυχίαν ἐδῶ ψηλὰ νἀρθῶ ν' ἀποζητήσω,
Ἤθελα κι' ἄχ ! ἀδύνατο νὰ λησμονήσω πιὰ
Τὸν κόσμο, ποὺ τὸν ἄφησα στὸν κάμπον ἐκεῖ πίσω.

Ὦ πῶς τοῦ δρόμου ἀποζητῶ τὴ σκόνη, τὴ βοή,
Τὴν πίεση καὶ τὸ μάτωμα, τὰ πάντα ἀπὸ κεῖ κάτου !
Καὶ τοὺς ἐχθρούς μου ἀποζητῶ, ποὺ ἄφησα πέρα ἐκεῖ,
Τὸν κόσμο μ' ὅλα τὰ σκληρὰ τὰ πικροβάσανά του !

Τοῦ κάκου κι' ἂν ἀστράφτετε, σύννεφα πορφυρά,
Κι' ἂν μὲ καλῆτε ὡς ἄγγελοι κοντά σας νὰ καθήσω·
Φτάνουν τὰ χέρια μου ἀπὸ δῶ τὸν οὐρανὸ ψηλά,
Μὰ ἐγώ, τοῦ κάκου, λαχταρῶ κάτω στὴ γῆ νὰ ζήσω.

2

Ἔτσι νὰ σβύσω θἄθελα, καθὼς τὸ δειλινὸ
Κι' ὅπως τῆς μέρας τὸ ὕστερο τὸ φῶς, ποὺ σβυέται ἀγάλι—
Ὦ ἕναν γλυκό, ἀσυναίσθητο, ἕνα θάνατο ἁπαλό !
Νὰ ματωθῶ καὶ νὰ χαθῶ στοῦ Αἰώνιου τὴν ἀγκάλη.

Ἔτσι νὰ σβύσω θἄθελα, σὰν τ' ἄστρο τὸ φαιδρό,
Μ' ὅλη τὴν πλέρια λάμψη του, τριγύρω ποὺ σκορπάει·
Ἀμίλητα ἔτσι θἄθελα καὶ δίχως σπαραγμὸ
Μὲς στ' οὐρανοῦ νὰ βυθιστῶ τὰ γαλαζένια χάη.

Ἔτσι νὰ σβύσω θἄθελα, σὰ μῦρο λουλουδιοῦ,
Πάνω στὸν ὥριο κλῶνο του ποὺ χαρωπὰ πεθαίνει,
Καὶ στὰ φτερὰ τοῦ ἀνάλαφρου, μοσκόβολου ἀγεριοῦ,
Σὰν τὸ λιβάνι στοῦ θεοῦ τὸ θρόνο, ποὺ ἀνεβαίνει.

Ἔτσι νὰ σβύσω θἄθελα, σὰ στάλα δρόσου ἀχνή,
Ποὺ διψασμένη τῆς αὐγῆς μιὰ φλόγα τήνε πίνει·
Νἄδινε ὁ Κύριος νἄπινε μι' ἀχτίδα ἡλιοῦ θερμὴ
Καὶ τὴν πολυβασάνιστη ψυχή μου, ὡσὰν καὶ κείνη.

Ἔτσι νὰ σβύσω θἄθελα, σὰν τὸ δειλὸν ἀχό,
Τὰ τέλια ποὺ ἀναδεύουνε, μιὰν ἅρπα ὡς κροῦνε ἀγάλι,
Καὶ μόλις ἀπ' τὸ μέταλλο τὸ γήϊνο λυτρωθῶ,
Καλόηχον ἄσμα, νὰ χαθῶ στοῦ Πλάστη τὴν ἀγκάλη.

Μὰ δὲ θὰ σβύσῃς, ἄμοιρε, καθὼς τὸ δειλινό,
Σὰν τ' ἄστρο δὲ θὰ βυθιστῆς στὰ μάκρη τὰ μεγάλα,
Δὲ θὰ πεθάνῃς ἤρεμα, καθὼς τὸν ὥριο ἀνθό,
Κι' οὔτε μ' ἀχτίδα τὴν ψυχὴ θὲ νὰ σοῦ πιῇ σὰ στάλα.

Ναί, θὲ νὰ σβύσῃς κ' ἴχνος σου δὲ θ' ἀπομείνῃ πιά,
Μὰ πρίν, συντρίμμια ἡ δύναμη θἄχῃ ἀπ' τὸν πόνο γίνει·
Μόνο στὴ φύση ἀνάλαφρα πεθαίνουν καὶ γλυκά,
Μὰ λίγο λίγο ἡ δύστυχη καρδιὰ τοῦ ἀνθρώπου σβύνει.

(Μετάφραση) ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ

ALBERT SAMAIN

ΑΣΠΡΗ ΝΥΧΤΙΑ

Φρόντισε τὴ νυχτιὰν αὐτή, σὲ κάθε ἕνα ἀνθογυάλι
ἀπὸ μιὰ ζέρμπα λουλουδιῶν ὀγρὴ ν' ἀνατριχιάζει.
Μήτε ἕνα φῶς στὴν κάμαρα, ποὺ οἱ ὤχριες σου, καλή μου,
θὲ νὰ πνιγοῦν σὰν ὄνειρο σ' ἀχνοὺς ἀπὸ γαλάζι.

Γιὰ νὰ ὀσφρανθοῦμε ἐμφαντικὰ τὶς εὐτυχίες μας ὅλες,
στὸ πιάνο σου τὸ θλιβερό, ποὺ θ' ἀνατρέμουν δάκρυα,
ἀγγελικὰ τὰ χέρια σου θὰ τραγουδήσουν θλίψες
κι' ἀμίλητος ἀπὸ ἔκσταση θ' ἀκούω σε ἐγὼ σὲ μιὰ ἄκρη.

Ἔτσι αὐστηροὶ κι' ἀμίλητοι θὲ ν' ἀγαπιόμαστε, καλή·
μόνο ἕνα στὰ λεπτότατα κάποτε νύχια σου φιλί,
σὰν ἀπὸ λήκυθο θὲ νἆν μιὰ ξέχειλη σταλοῦλα.

Στὰ οὐράνια τῆς ἀγάπης μας, ὁ πόθος μας ἀγάλι
ὁ ἀπάρθενος, τῶν σιωπηλῶν ἐρώτων ἀδερφοῦλα,
σὰν ἀσημόφεγγο θαρθεῖ μετέωρο νὰ προβάλει.

(Μετάφραση) ΚΩΣΤΗΣ ΒΕΛΜΥΡΑΣ

SULLY PRUDHOMME

ΠΑΝΤΟΤΕΙΝΑ

Ὅλα τὰ μπλᾶβα λούλουδα, σαὐτὴ τὴ γῆ πεθαίνουν
Καὶ σύντομο κελάϊδισμα λαλοῦνε τὰ πουλιά.
Τὰ καλοκαίρια νείρομαι καὶ τὰ πουλιά, ποὺ μένουν
Παντονεινά.

Σαὐτὴ τὴ γῆ χαϊδεύουνε τὰ χείλια μας, ἀκόμα
Δίχως νἀφίνουν τίποτα βελούδινο στὸ στόμα.
Γὼ νείρομαι τἀτέλειωτα, ποὺ μένουνε φιλιὰ
Παντοτεινά.

Σαὐτὴ τὴ γῆ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι χωρίζονται, πεθαίνουν.
Ποτὲ μαζί, στὸν ἔρωτα, στὰ αἰσθήματα τὰ ἁγνά !
Γὼ τὰ ζευγάρια νείρομαι, ποὺ ἀγκαλιασμένα μένουν
Παντοτεινά.

(Μετάφραση) Γ. Α. ΡΟΗΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠ' ΤΟ ΠΑΡΙΣΙ

(I) Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΓΑΛΛΙΚΗ ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Πρὶν ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ PAUL HERVIEU, ἐδῶ καὶ λίγα χρόνια, τὰ πρωτεῖα τῆς δραματικῆς παραγωγῆς ἐμφισβητοῦσαν ὁ πεθαμένος ἀκαδημαϊκὸς μὲ τὸν κ. FRANÇOIS DE CUREL. Αὐτὸς ὁ τελευταῖος τώρα θεωρεῖται γενικῶς ὡς ὁ πρῶτος ἀπὸ τοὺς ζωντανοὺς δραματικοὺς συγγραφεῖς τῆς Γαλλίας. Μιὰ σειρὰ ἀπὸ ἔργα διάσημα καθὼς τὸ «La nouvelle idole» (τὸ Νέο εἴδωλο) τὸ «Coup d'aile» (τὸ Φτερούγισμα), τὸ «L'envers d'une sainte» (ἡ Ἀνάποδη μιᾶς ἅγιας), τὸ «La dance devant le miroir» (ὁ Χορὸς μπρὸς στὸν καθρέφτη) καὶ τὸ «L'âme en folie» (ἡ ψυχὴ σὲ τρέλλα [1]) παιγμένα σἕνα διάστημα εἴκοσι χρόνων, ἀνέβασαν αὐτὸν τὸ δραματικὸ στὸ πρῶτο σκαλί. Ξέχωρα ἀπ' αὐτὰ ἡ Revue de Paris δημοσίευψε τὴν COMÉDIE DU GÉNIE ἔργο σπουδαιότατο ποὺ δὲ βρέθηκε ***κανένα*** θέατρο νὰ παίξῃ ὡς τώρα. Αὐτὴ καὶ μόνη ἡ παρατήρηση φτάνει γιὰ νὰ χαραχτηρίσῃ τὴν κατάσταση τῆς ἐμποροεβραιολογιᾶς τοῦ θεάτρου στὸ Παρίσι, ὅπου οἱ θεατρῶνες δίχως νὰ σαστίζωνται γιὰ καθαρῶς ἔργα τέχνης, φροντίζουν πρὶν ἀπ' ὅλα (ἔχοντας κάθε οἴηση πῶς εἶναι κι' αὐτοὶ καλλιτέχνες) νὰ παραδολογήσουν (αὐτὸ βέβαια δὲν εἶναι κρῖμα) μὲ ξετσιπωσιές, πορνογραφήματα καὶ σαλοκατασκευάσματα κάθε λογῆς. Γιαυτὸ καὶ τὸ ἀριστούργημα τῆς FRANÇOIS DE CUREL ***«ἡ ψυχὴ σὲ τρέλλα»*** γιὰ νὰ πάρῃ ζωὴ στὴ σκηνή, χρειάστηκε, νὰ παιχτῇ σἕνα μικρὸ θεατράκι, τὸ «Théâtre des arts» (Θέατρο τῶν Τεχνῶν) ἀπὸ τὸ σύλλογο τῶν δραματικῶν συγγραφέων. Κανένα ἐπίσημο εἴτε πρωτοβαστηγμένο θέατρο θὰ στοχάσιηκε νἀνεβάσῃ ἕνα τέτοιο ἀριστούργημα καὶ στὰ βουλεβάρτα παίζονταν ταχτικὰ οἱ συνειθισμένες ἐρωτοπαθιάρικες σκηνὲς ἀπὸ πενηντάρες πρωταγωνίστριες. Μόνο ἡ Κομεντὶ-Φρανσαὶζ (τὸ πρῶτο κυβερνητικὸ δραματικὸ θέατρο) ἔπαιξε τὸ ***Νέο εἴδωλο*** καὶ μετὰ τὴν ἐκλογὴ τοῦ συγγραφέα στὴν Ἀκαδημία ἀνέβασε τὸ «Repas du Lion» (τὸ Γέμα τοῦ λέοντα) [2]. Μετὰ τὴν τὴν τόσην ἐπιτυχία θὰ περίμενε κανεὶς νὰ μάχονταν τὰ μεγάλα θέατρα γιὰ τὰ νέα ἔργα τοῦ συγγραφέα καὶ ὅμως μαθαίνω πῶς πολὺ πιθανὰ τὸ καινούργιο του ἔργο «L'ivresse du sage» (ἡ μέθη τοῦ σοφοῦ) θὰ παιχτῇ πάλι στὸ μικρὸ θέατρον τῶν Τεχνῶν. Τί παίζουν λοιπὸν τὰ ἑβδομῆντα τόσα ἄλλα θέατρα τοῦ Παρισιοῦ; Καὶ τί δὲν παίζουν μπορεῖ καλλίτερα νὰ ρωτήξῃ κανείς. Ἡ ἀπάντηση εἶναι πολὺ εὔκολη. Ἀπ' ὅλα· δυστυχῶς ὅμως οὐκ ἐν τῷ πολλῷ τὸ εὖ καὶ τὰ καλὰ ἔργα μόλις ποῦ καὶ ποῦ ξεχωρίζουν στὸ βοῦρκο τῆς νέας παραγωγῆς τῆς ὁποίας ὁ κυριώτερος χαρακτηρισμὸς εἶναι πρὸ πάντων ὁ βιομηχανισμός. Τὰ κυβερνητικὰ θέατρα ποῦ ἔχουν τὸ πειὸ ποικίλο πρόγραμμα καὶ ἀναιβάζουν σπάνια νέα ἔργα καὶ πρὸ πάντων ξαναπαίζουν τὰ ἔργα κλασσικῆς καὶ μετακλασσικῆς ἐποχῆς, μαζὶ μὲ πολὺ ἐνδιαφέρουσες ἀναπαραστάσεις τῶν ἔργων τοῦ Ὠζιέ, «Les effrontès» (Οἱ θρασεῖς) στὴν Κομεντὶ Φρανσαὶζ καὶ «Le fils Ziboyer» (Ὁ γυιὸς τοῦ Ζιμπουαὶὲ) στὸ Ὀντεόν, δίδαξαν ἔργα δυνατῆς πνοῆς σὰν τὴ «Mort enchaînèe» (Ὁ ἀλυσσωμένος θάνατος) τοῦ κ. Μάγκρ καὶ τὸν «Maitre de son coeur» (Ὁ κύριος τῆς καρδιᾶς του) τοῦ κ. Ρενὰλ ἔργο σπανιώτατο καὶ θεατρικώτατο. Ἀπομονωμένες προσπάθειες ἔγιναν καὶ γίνονται ταχτικὰ γιὰ νὰ παιχτοῦν δραματουργήματα ὁπωσδήποτε ἀνώτερης πνοῆς ἀπὸ τὰ κατασκευάσματα τῶν βουλεβάρτων. Δὲν μποροῦν ὅπως τέτοιες δράσεις νὰ ἔχουν μιὰν σημαντικὴ ἐπίδραση καθόσον ἀναγκαστικῶς δὲ γίνονται γνωστὲς στὸ μεγάλο κοινό, ἀφοῦ τὰ σχετικὰ ἔργα θὰ παιχτοῦν μιὰ ἢ δυὸ τὸ πολὺ φορὲς σὲ στενὸ κύκλο καλεσμένων. Ἐξ ἄλλου οἱ κριτικοὶ ἔχουν κάθε συμφέρον, εἴτε νὰ τὰ καταδικάσουν μὲ τὴ σιωπή τους, εἴτε νὰ τὰ χαντακώσουν μὲ μιὰν χοντροϋπερήφανη ἐπιείκεια ποῦ εἶναι χειρότερη ἀπὸ μιὰ εἰλικρινῆ βρισιά.

Γιαὐτὸ τὴ σημερινὴ ἐποχή, ἐκτὸς ἀπὸ ἐκείνους ποῦ μποροῦν νὰ ἐπιβληθοῦν μὲ τὰ λεφτὰ καὶ νοῦλλες ἂν εἶναι ἀκόμα, δὲν ὑπάρχουν ἐλπίδες γιὰ τοὺς νέους δραματουργοὺς νὰ παιχτοῦν σὲ καμμιὰ σπουδαία σκηνή. Εἶναι καταδικασμένοι εἴτε στὴ καταναγκαστικὴ συνεργασία μὲ κανένα πολὺ γνωστὸ παλαίμαχο, εἴτε στὴν ἐγκαρτέρηση τῆς καλῆς τύχης.

Τὰ κάπως λοιπὸν σχετικῶς καλὰ ἔργα ποῦ βλέπομε νὰ παίζονται, εἶναι σχεδὸν ὅλα ἐφέτος τῶν πρώτων γνωστῶν συγγραφέων. Ὁ κ. Πόρτο-Ρὶς ἀπὸ τὸν πόλεμο δὲν ἔδωκε καινούργιο ἔργο, ἡ Κομεντὶ-Φρανσαὶζ ὅμως γιόρτασε πέρσυ τὴν ἑκατοστὴ παράσταση τῆς ἔξοχης Amoureuse. Τὸ ἴδιο καὶ ὁ κ. Μπερνστάϊν τοῦ ὁποίου τὸ θέατρο, ἂν καὶ γυμνὸ ἀπὸ ἰδεολογία, εἶναι σπάνιο φαινόμενο δραματικῆς δυναμικότητας· μετὰ τὸ «Secret» (τὸ μυστικὸ) στὰ 1913 δὲν ἀναίβασε νέο ἔργο στὴ σκηνή. Πέρσυ ἔπαιξαι τὸν «Voleur» (ὁ Κλέφτης) καὶ φέτος τὴ «Rafale» (ἡ Καταιγίδα) καὶ τὰ δύο ὅμως μὲ καταπληχτικὴ ἐπιτυχία σκηνικῆς ἑρμηνείας.

Ὁ κ. Μπατάϊγ ὅμως φάνηκε παραγωγικότατος. Ἡ μακαρίτισσα ἡ Ρεζὰν ἔπαιξε στὸν πόλεμο τὴν «Amazonne» καὶ τὸ «Notre image» (ἡ εἰκόνα μας). Πέρσυ διδάχτηκε ὁ «Animateur» (ὁ Ἐμψυχωτὴς) ἔργο ποὺ μοιάζει τὴν τεχνικὴ τοῦ κ. Μπερνστάϊν στὴν ἐξέλιξή του, καὶ φέτος παίζεται ὁ «Homme à la rose» (ὁ ἄντρας μὲ τὸ τριαντάφυλλο). Ξέχωρα ποῦ στὰ κυβερνητικὰ θέατρα τρία του ἔργα εἶναι στὴν ἡμερησία διάταξη ἡ «Soeurs d'amour» (ἡ ἀδελφὲς τῆς ἀγάπης), ἡ «Marche Nuptiale» (τὸ γαμήλιο τραγοῦδι) καὶ ἡ «Maman Colibri». Ὁμολογουμένως

1. καὶ ὄχι *Τρελλὴ ψυχή*· τίτλος ποὺ προδίδει κυριολεκτικῶς τὸ ἔργο καὶ στροβώνει τὴ σημασία του.

2 Τὸ Βωντβὶλ ἔδωσε πέρσυ γιὰ λίγες μέρες τὴ «Fille sauvage» (Ἡ ἄγρια κόρη).

τώρα ὁ κ. Μπατάϊγ εἶναι ὁ δραματικὸς συγγραφέας ποὺ παίζεται τὸ πειὸ πολύ.

Ὁ ἄντρας μὲ τὸ τριαντάφυλλο εἶχε θριαμβευτικὴ ἐπιτυχία. Νὰ ποῦμε ὅμως καὶ τοῦ στραβοῦ τὸ δίκαιο, προηγήθηκε μιὰ ρεκλάμα τεράστια· ἂς εἶναι ὅμως ἄξιζε τὸν κόπο καὶ ἀπὸ δραματικὴ ἔποψη τὸ τελευταῖο αὐτὸ ἔργο θἀφήση ἐποχὴ στὰ χρονικά τοῦ συγγραφέα. Ὁ κ. Μπατάϊγ δὲ φοβήθηκε νὰ καταπιαστῇ σἕνα θέμα ποῦ ἀνῆκε στὰ ψηλότερα στρώματα καὶ ποὺ εἶχαν ἐκμεταλλευθῇ δραματικὰ δαιμόνια σὰν τὸ Μολιέρ. Ἡ προσπάθεια ἦταν ἡ ἴδια σὰν κανένας μας νὰ ἤθελε νὰ διορθώση τὴν Ἄλκηστη γιὰ τὴν Ἠλέχτρα, βρέθηκε ὅμως τυχερὸς ἢ ἱκανὸς ἀρκετὰ ὁ κ. Μπτάϊγ γιὰ νὰ παρουσιάση τὸν Ντὸν Ζουὰν (αὐτὸς εἶναι ὁ ἄντρας μὲ τὸ τριαντάφυλλο) ἀπὸ μιὰν ὅλως διόλου πρωτότυπη ἄποψη.

Σἕναν γυναικοκαυγᾶ, στὴν πρώτη πρᾶξη, σκοτώνεται ἕνας φίλος τοῦ Ντὸν Ζουὰν ποῦ ἀκριβῶς τὸν ἀντικαθιστᾶ σὲ μιᾶς ὡραίας Ἐσπανιόλας τὴν ἀγκαλιά. Ὁ ἄντρας της σκοτώνοντας τὸν ἐπιβουλευτὴ τῆς τιμῆς του θαρρεῖ πῶς γλύτωσε τὴν Ἱσπανία ἀπὸ τὸ διάσημο μπήχτη ποῦ δὲν ἄφισε κοκκῶνα, κορίτσι, δουλικὸ ἢ καλόγρηα ἥσυχες. Ἔτσι τρέχει ἡ φήμη τοῦ θανάτου τοῦ Ντὸν Ζουὰν ποῦ παρευρίσκεται στὴ δεύτερη πράξη στὴν ἴδια του κηδεία. Ἐδῶ πειὰ φαίνεται ἡ πρωτοτυπία καὶ ἡ μεγάλη ἐφευρετικότητα τοῦ συγγραφέα. Ζωντανὸς ὁ Ντὸν Ζ υὰν γεύεται τὴ μεταθανάτιο του φήμη ποὺ δὲν εἶναι καὶ τόσο ἄξια. Νοιώθει πειὰ πῶς πέρασε ἡ μπογιά του καὶ πῶς μαζὶ μὲ τὸ θάνανο τοῦ ὀνόματός του πέθανε καὶ τὸ σαρκί του· αὐτὴ εἶναι ἡ ὡραία ἰδέα τοῦ δράματος ποῦ θέλησε βέβαια νὰ στολίση ὁ κ. Μπατάϊγ μὲ τὰ σκηνικά του χαρίσματα. Πόσο δὲ τραγικὸ εἶναι τὸ τέλος ὅταν βλέπομε τὸ διάσημο καρδιοκλέφτη, ποῦ χίλιες τρεῖς καθὼς λέει τὸ τραγοῦδι καρδιὲς ἔκαψε, νὰ ζητιανεύῃ τὰ εὔκολα χάδια μιᾶς δούλας σένα χάνι ποῦ δὲν τὸν δέχεται ἂν πρίν, σὰν τὸ τυχόντα πιωμένο στρατιώτη, δὲ σκάση τὶς δεκάρες του· καὶ συντριμμένος ὁ Ντὸν Ζουὰν ἀκολουθάει τὴν Πεπίλλα ποῦ ἀνεβαίνει στὸ σερβανί της κρατῶντας τὸ κερί. Sic transit gloria mundi!

Τέτοια εἶναι ἡ πρώτη πραγματικῶς μεγάλη θεατρικὴ ἐπιτυχία τῆς φετεινῆς χρονιᾶς. Ἐπιτυχία, ποῦ ὅσο παραδολογημένη καὶ ἂν εἶναι, δὲν μπορεῖ νἀφήση τὴν τέχνη ἀδιάφορη.

Καμμιὰν ἄλλη φορά, ἂν τύχῃ εὐκαιρία, θὰ κάνω λόγο καὶ γιὰ τὴ μουσικὴ κίνησι στὸ Παρίσι, ἰδαιίτερα δὲ γιὰ τὴν παράστασι στὴν ὄπερα τοῦ Castor et Polux (Κάστορας καὶ Πολυδεύκης) τοῦ μοναδικοῦ καὶ μεγάλου κλασσικοῦ Ραμώ.

Παρίσι 28. ΙΒ'. 1920

Μ. ΒΑΛΣΑΣ

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΓΑΛΛΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

FERNAND LEPRETTE : **«Triptyque» (Poèmes).** Alexandrie-Egypte. Edition de la Revue «Grammata». 1920.

Λάβαμε σὲ φροντισμένη καὶ καλλιτεχνικὴ ἔκδοση τὸ «Τρίπτυχο», συλλογὴ ἀπὸ ποιήματα τοῦ κ. F. Leprette, χωρισμένη σὲ τρία μέρη.

Τὰ διάφορα συγκινητικὰ τραγούδια τῆς συλλογῆς, ἔχουνε κάποιο φευγαλέο σύνδεσμο, ἐμπνευσμένα, σχεδὸν ὅλα, ἀπὸ ἕνα ἐπεισόδιο τῆς ζωῆς τοῦ ποιητῆ. Φαίνεται πὼς θἄτανε μαχητὴς τοῦ μεγάλου πολέμου καὶ πὼς θὰ γνώρισε, γιὰ λίγο καιρό, σἕνα νοσοκομεῖο μιὰ γυναῖκα ποὺ τὴν ἀγάπησε. Ἀλλά :

Γιὰ νὰ κάνῃ πιὸ σκληρὸ τὸ βάρβαρο παιχνίδι της,
Μιὰ μοῖρα ὕπουλη, σκληρὰ μᾶς χωρίζει
Τὴν ὥρα, ποὺ ὅλα φαίνονταν σὰ νὰ μᾶς ἑνῶναν.
. . . . . .
Καὶ πηγαίνω κυρτωμένος, πληγωμένος
Στὴ γέενα μέσα τοῦ πολέμου,
Ποὺ μὲ καρτερεῖ καὶ μὲ τρυπάει
Καὶ ποὺ γελάει μὲ τὶς πληγές μου.

Ἡ ἀηδία κ' ἡ ἀγανάχτηση γιὰ τὸ μακελειὸ τοῦ πολέμου, παλεύει στὴν ψυχὴ τοῦ ποιητῆ μὲ σπινθηροβολισμοὺς φιλοπατρίας κι' ἀνάμεσα ἀπ' ὅλα αὐτὰ ὁ ἔρωτάς του, ποὺ τοῦ ἐμπνέει τοὺς καλλίτερους στίχους του.

Τὰ ὡραιότερα ποιήματα τῆς συλλογῆς εἶναι, χωρὶς ἄλλο, «L'éternelle aventure» καὶ τὸ σοννέτο του «Tes cheveux». Ξεχωρίζουμε ἀκόμα «Sous les vieux arbres du Verger», Complainte», «Fétiches» καὶ τὸ τελευταῖο «Si le Destin...»

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ ΒΙΒΛΙΑ

(Κάθε ἔκδοση ποὺ λαβαίνουμε, τὴν ἀναγγέλλουμε καὶ τὴν κρίνουμε).

ΗΛΙΑ Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗ : *«Ὠδὴ στὴν Α. Μ. τὸ Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων Κωνσταντῖνο ΙΒ'.»*. Ἕνα φυλλαδάκι ἀπὸ δεκάξη σελίδες τοῦ γνωστοῦ ποιητῆ Ἠλ. Βουτιερίδη ἦρθε νὰ ξαναθυμήση στὸν τόπο μας κάποιο παρανοημένο καὶ παρατημένο εἶδος τοῦ λόγου, τὴν Ὠδή.

Ἡ ἐπικὴ πνοὴ τοῦ Κάλβου μὲ τἀρχαιόπρεπα κι' εὐγενικά του μέτρα καὶ μὲ τὸ σοβαρὸ καὶ μεγαλόπρεπο ὕφος του, ξαναφύσηξε καὶ πάλι στὴν ψυχὴ ἑνὸς Ἕλληνα τραγουδιστῆ μὲ ἕνα ἔργο, ποὺ μπορεῖ νὰ θεωρηθῇ ἐφάμιλλο μὲ τὶς ὡραιότερες ἐμπνεύσεις τοῦ παλιοῦ ἐπικοῦ μας.

Ἡ προσωπολατρικὴ καὶ πατριωτικὴ ποίηση, ὕστερα ἀπὸ τόσα στεῖρα χρόνια, μᾶς δίνει πάλι ἕνα ἀληθινὸ ἔργο, πού, ξεχωριστὸ ἀπ' τὴ ρουτίνα κι' ἀπ' τὰ κοινότυπα κολακευτικὰ σαλιαρίσματα, θὰ ζήση.

Καὶ δὲν εἶναι ἡ κρίση μας γιὰ τὴν Ὠδὴ αὐτὴν ἐπηρεασμένη ἀπ' τὴ λάμψη μιᾶς πορφύρας, ποὺ μᾶς κάνει

κολακες, ὅπως κ' ἡ Ὠδὴ τοῦ κ. Βουτιερίδη δὲν εἶναι ἐπηρεασμένη ἀπ' τὴν ἴδια δίψα κολακείας. Μένουμε οἱ ἀπαθέστατοι κριτικοὶ ἑνὸς ἔργου τέχνης, ὅπως κι' ὁ κ. Βουτιερίδης, ὁ γαλήνιος δημιουργὸς ἑνὸς ἀληθινοῦ τέτοιου ἔργου.

Οἱ κ. κ. Πολέμηδες κ.τ.λ. ποὺ καθημερινὰ μουντζουρώνουνε ἀνιαρὰ πιὰ τὸ χαρτὶ γιὰ τὰ ἴδια δύσκολα θέματα, μᾶς πάρουνε ἕνα μάθημα ἀληθινῆς, ἀγνῆς καὶ ἄδολης ποίησης.

GIORGIO BRISSIMIZAKI *(Γεωργίου Βρισιμιτζάκη)* **Gli Apuani** *(Οἱ Ἀπουάνοι). Φιλοσοφικὴ Βιβλιοθήκη—Ἔκδοση τοῦ συγγραφέως.* Ὑπενθυμίζουμε, γιὰ ὅσους μαγεμένοι ἀπ' τὸ ἔργο αὐτό, βιαστοῦνε νὰ τὸ ἀνατυπώσουνε ἢ νὰ τὸ μεταφράσουνε στὶς ἄλλες γλῶσσες τῆς ὑφηλίου, ὅτι : «Diritti di traduzione e di riproduzione riservati».

Εὐγνωμονοῦμε ἀκόμη τὸν κ. Βρισιμιτζάκη γιὰ τὴν τιμὴ ποὺ μᾶς ἔκανε νὰ μᾶς στείλῃ τὸ κομψοτυπωμένο Ἑλληνοϊταλικὸ τελευταῖο του ἔργο. Ἀλλὰ ἐπειδὴ θαρροῦμε, πὼς τὸ καλλίτερο δεῖγμα εὐγνωμοσύνης ἀπὸ μέρους μας, εἶναι νὰ μὴ μιλήσουμε καθόλου γιὰ τὸ περίφημο αὐτὸ ἔργο, τὸ ἀναγγέλουμε μονάχα.

ΑΓΓΕΛΟΥ ΔΟΞΑ : *«Τὰ γυμνά». Ποιήματα. Ἀθήνα 1921.* Ἐπίσης.

ΡΗΓΑ ΓΚΟΛΦΗ : *«Ὁ Γήταυρος» Δρᾶμα.* Ἐκδότης Χ. Γανιάρης καὶ Σια. Σοφοκλέους 3. Ἀθήνα Δραχμὲς 2.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑ : *«Ζωὴ ἀρρωστημένη κι' ἄλλα διηγήματα.* Γιὰ τὸ βιβλίο τοῦτο θὰ γράψῃ στὸ ἐρχόμενο φύλλο ὁ συνεργάτης μας κ. Λέων Κουκούλας.

ΔΗΜ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ: *«Ὁ Λυτρωμός». Δραματικὸς ἐπίλογος σὲ τρία μέρη.* Ἐκδότης Χ. Γανιάρης καὶ Σια. Σοφοκλέους 3. Ἀθήνα. Δραχμὲς 3.

Κ. ΣΤΟΥΡΝΑ : *«Στὸ ρυθμὸ τοῦ κουπιοῦ».* Ὁ κ. Κ. Στούρνας εἶχε τὴν ὄμορφη ἰδέα, νὰ βάλῃ σὲ στίχους ἕνα ἀπ' τὰ πιὸ ὄμορφα καὶ θρυλλικὰ παραμύθια τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἡ ἐργασία του ὅμως, δὲν εἶναι μιὰ ἁπλῆ στιχοποίηση τοῦ κείμενου τοῦ παραμυθιοῦ· εἶναι μαζὶ καὶ καθαρὴ δημιουργικὴ ἐργασία. Ὁ ποιητὴς δίνει ψυχὴ στὸ παραμῦθι· δὲν τὸ ἀντιγράφει ξερὰ σὲ στίχους, ἀλλὰ ἐμπνέεται ἀπ' αὐτὸ γιὰ νὰ κάνῃ στίχους. Ἡ ἀφήγησή του εἶναι ἔπος, ἡ ὑπόθεση τοῦ τραγουδιοῦ του θρῦλλος κι' ἔτσι τὸ τραγοῦδι του εἶναι ἕνα μῖγμα ἐπικῆς ποίησης καὶ μπαλλάντας. Ἡ γλωσσικὴ ἐκτέλεση, ὅξω ἀπὸ μερικοὺς σπανιώτατους ἰδιωτισμούς, καὶ μερικές, ἐλάχιστες, παραμορφώσεις λέξεων γιὰ χάρη τοῦ μέτρου, εἶναι σὲ στρωτὴ καὶ ἀψεγάδιαστη δημοτική. Τὸ μέτρο τοῦ στίχου, δαχτυλικὸς πεντάμετρος, ταιριάζει μὲ τὸ θέμα τοῦ τραγουδιοῦ καὶ μπορεῖ νὰ θεωρηθῇ μιὰ ἀπ' τὶς ἐπιτυχέστερες ἀπόπειρες ἐφαρμογῆς τοῦ δάχτυλου στὴ σύγχρονη ἑλληνικὴ ποίηση. «Ὁ γυιὸς τοῦ ψαρὰ κ' ἡ ἄλαλη βασιλοκόρη» —ἔτσι ἐπιγράφεται τὸ παραμῦθι— μᾶς δείχνουν ἕνα νέο μὲ δυνατὴ ποιητικὴ πνοὴ καὶ ποὺ θὰ μᾶς δώση κάποτε καὶ ἀρτιώτερα ἔργα.

— ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ —

«ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ». 235—236—Μηνιαῖον καλλιτεχνικὸν περιοδικόν. Διευθυντής: Δ. Ι. Καλογερόπουλος. Χαριλ. Τρικούπη 22Α'.

«ΜΠΟΕΜ». Δεκαπενθήμερη ἔκδοση. Φύλλο Β'. 1 τοῦ Γενάρη 1921. Γραφεῖα: Εὐπλοίας 1. Πειραιᾶς.

«LA REVUE CRITIQUE DES IDÉES ET DES LIVRES». Paraît le 10 et le 25 de chaque mois. Directeur : Jean Rivain. Abonn. étranger Frs. 75. Boulevard Saint Germain 155. Paris.

«LA REVUE DE L' ÉPOQUE». Publication mensuelle d' expression et d' étude des idées, des arts et des lettres· No 13—Deuxième année—2e série—Janvier 1921. Directeur Littéraire : Marcello—Fabri. Rue Bonaparte, 13. Paris VIe

«LA CONNAISSANCE». Revue de Lettres et d' idées. Abonn. étranger francs 25. Galerie de la Madeleine 9. Paris.

«LA NERVIE». Revue littéraire et artistique. Directeur:Emile Lecomte—Décembre 1920—Bureaux. 14, rue du Chemin de Fer, à Braine-le-Compte. (Hainaut-Belgique).

«LA VIE NOUVELLE». Publication mensuelle de littérature et d'art. Directeur : E. Goldenberg—Chaen. Rédacteur en Chef: Panos Stavrinos. Bureaux: 23, rue Kasr-el-Nil, 23. Le Caire (Egypte).

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΕΞΗ ΜΗΝΕΣ. Μὲ τὸ περασμένο φύλλο, ἔκλεισε τὸ πρῶτο ἑξάμηνο τῆς «Μούσας». Ἔκλεισαν ἕξη μῆνες κ' εἴμαστε περήφανοι ποὺ μπορέσαμε, παρ' ὅλα τὰ μεγάλα ἐμπόδια ποὺ συναντήσαμε, νὰ φανοῦμε συνεπεῖς στὴν ὑπόσχεση ποὺ δώσαμε στὴν ἀρχὴ τῆς ἔκδοσής μας: «Ἐλπίζουμε νὰ μπορέσουμε νὰ καλλιτερεύουμε τὴ «Μοῦσα» ἀπὸ φύλλο σὲ φύλλο».

Τὰ ἴδια λέμε καὶ γιὰ τὸ μέλλον.

ΤΟ ΑΡΙΣΤΕΙΟ. Ἀπὸ τὴ στιγμή, ποὺ οἱ καταδικασμένοι πιὰ ἀπὸ τὴ συνείδηση τῶν νέων στὰ χρόνια καὶ στὴ σκέψη κ. κ. Δροσίνης, Πολέμης καὶ Μπέμπης Ἄννινος, κανονίζουν *οἰκογενειακῶς* γιὰ τὴν ἀπονομὴ τοῦ ἀριστείου, θὰ καταντήση γιὰ μᾶς, νὰ εἶναι ἀριστεῖς, ἐξαιροῦμε τὸν Παλαμᾶ καὶ τὸ Γρυπάρη, ὅσοι δὲν πήρανε καὶ δὲ θὰ πάρουνε τὸ ἀριστεῖο. Γιατὶ τὴ στιγμή, ποὺ ὁ Ἀλ. Μωραϊτίδης, ἕνας ὠχρὸς ἀντίλαλος τοῦ Παπαδιαμάντη, ἕνας, γιὰ μᾶς, φιλολογικὸς βρυκόλακας, παίρνει σήμερα τὸ ἀριστεῖο καὶ παραγνωρίζονται πρόδρομοι κι' ἐργάτες ὅπως οἱ Καρκαβίτσας, Ἠορφύρας, Μαλακάσης, Βουτυρᾶς, Βλαχογιάννης καὶ Θεοτόκης, ἐμεῖς, καὶ πιστεύουμε πὼς αὐτὴ τὴ στιγμὴ ἀπηχοῦμε τὴ γνώμη ὅλης τῆς ἀληθινὰ διανοούμενης νεότητας, δὲν ἔχουμε τίποτ' ἄλλο νὰ ποῦμε, παρὰ πὼς ἡ Κυβερνητικὴ βία γιὰ τὴν ἐκκαθάριση τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ζητήματος, ποὺ σίγουρα θὰ ὁδηγήση σὲ οἰκτρὰ γιὰ τὴν ἑλληνικὴ διανόηση ἀποτελέσματα, θὰ ἦταν προτιμώτερο νὰ στρεφόταν στὴν ἐπιτροπὴ τοῦ ἀριστείου. Αὐτὴ θέλει ξεκαθάρισμα !

ΜΑΡΙΚΑ ΚΟΤΟΠΟΥΛΗ. Μὲ τὴ χαρὰ ποὺ αἰσθάνεται κανένας σὰν ξαναβρίσκει κάτι λατρευτό του, κάτι τι ὄμορφο, ποὺ λίγο ἔλειψε νὰ τὸ χάση γιὰ πάντα, ὑποδεχτήκαμε τὴ μοναδική μας τραγωδὸ στὶς πανηγυρικὲς παραστάσεις ποὺδωσε αὐτὸ τὸ μῆνα στὸ «Δημοτικὸ θέατρο». Γιατὶ ἀληθινὰ κεῖνες τὶς μέρες ποὺχε βαθειὰ πληγωθεῖ ἡ ψυχὴ τῆς καλλιτέχνιδας, ὅσοι περάσανε μπροστὰ ἀπ' τὸ ἔρημο θέατρό της, πιστέψανε πὼς ἡ Κοτοπούλη εἶχε χαθεῖ γιὰ πάντα, γιὰ τὴ σκηνὴ καὶ γιὰ τὴν Τέχνη. Κι' ἐμεῖς, ποὺ ξέραμε μονάχα τὴν εὐαισθησία τῆς καλλιτέχνιδας καὶ δὲ γνωρίζαμε καὶ τὴν ἀτσαλένια δύναμη τῆς ψυχῆς της, πενθήσαμε γιὰ τὴν ἀναντικατάστατη ἱέρεια τῆς Τέχνης. Ἡ δύναμη τῆς βαθειὰ πληγωμένης, μὰ ἀκατάβλητης, ψυχῆς της, σκέπασε τὸν πόνο κι' ἦρθε πάλι στὸ ναό της, νὰ σκορπίση τὴν ἱερὴν ἀνατριχίλα τοῦ ὡραίου στὰ μονότονα καὶ πεζά μας χρόνια.

Ὁ καιρὸς ἔδειξε, πώς, οὔτε ἡ Κυβέλη Θεοδωρίδη, οὔτε ὁ θιασάρχης τοῦ «Ἑλληνικοῦ Θεάτρου» μὲ τὰ «Ἔρδε, ἔρδε» του καὶ μὲ τὶς περίφημες οὐβερτοῦρες τοῦ κ. Τσοκοπούλου, ποὺ μᾶς προετοίμαζαν στὸ θέαμα τοῦ Αἰσχύλου, μποροῦνε νὰ μᾶς δώσουν τὸ καθαρὰ φιλολογικὸ θέατρο ποὺ ὀνειρευτήκαμε. Ἡ Μ. Κοτοπούλη μονάχα φαίνεται πῶς κάνει κάτι τέτοιο : Ὕστερα ἀπ' τὸν Hofmanstall μᾶς ἔδωσε Nicodémi, Jacobi καὶ τέλος Göthe. Θαρροῦμε πὼς ἔχουμε τὸ φιλολογικὸ θέατρό μας.

ΙΩΝ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ. Ἡ «Μοῦσα» ἀνακαλεῖ κάποιαν ἔκκληση, ποὺ εἶχε κάνει σὲ προηγούμενο φύλλο, γιὰ νὰ τῆς στείλουν οἱ φιλόλογοι τὸν ὀβολό τους γιὰ τὸ ἄγαλμα τοῦ ἀξέχαστου Ἴδα. Ἡ ἐπιτροπὴ συστάθηκε καὶ μόνο σαὐτὴν πρέπει νὰπευθύνονται (Ἑρμοῦ—Βουλῆς 16) ὅσοι ἐκτιμήσανε τὸν μεγάλο νεοέλληνα. Ἐμεῖς μονάχα ξαναϋψώνουμε τὴ φωνή μας, γιὰ νὰ ξαναθυμίσουμε στοὺς Ἕλληνες τὸ ἱερὸ αὐτὸ καθῆκον.

ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ

(Ἀπ' ὅ,τι γράφτηκε γιὰ τοὺς ἕξη πρώτους μῆνες τῆς «Μούσας»).

Στὴν ἐφημερίδα «Progrés» στὶς 9 Ὀκτωβρίου ὁ καθηγητὴς κ. L. Roussel ἔγραψε τὰ παρακάτω γιὰ μᾶς :

«Ἕνα εὐγενικὸ χέρι μοῦ στέλνει ταχτικὰ τὸ περιοδικὸ «Μοῦσα». Μοῦ εἶναι μέγαλη εὐχαρίστηση νὰ πῶ τὶς καλές μου ἐντυπώσεις γι' αὐτὴ τὴν ἔκδοση».

Ὕστερα ἀπὸ μιὰ σύντομη ἀνάλυση τῶν περιεχομένων τοῦ α' καὶ β' φύλλου, μιλᾷ γιὰ τὶς διαφορὲς τῆς «Μούσας» καὶ τοῦ «Νουμᾶ» καὶ βρίσκει πὼς ὑπάρχει μιὰ σημαντικὴ διαφορὰ μεταξύ τους, γιατὶ ὁ «Νουμᾶς» εἶναι περισσότερο πολιτικὴ καὶ κοινωνικὴ ἐφημερίδα, ἐνῶ ἡ «Μοῦσα» εἶναι μιὰ ἀποκλειστικὰ φιλολογικὴ ἔκδοση. Καὶ τελειώνει τὸ ἄρθρο του μὲ τὰ ἀκόλουθα λόγια :

«Μὲ τέτοιους οἰωνοὺς ἡ «Μοῦσα», θὰ προκόψη. Παρατηρῶ πολλὲς μεταφράσεις. Μιὰ φιλολογία ποὺ ἀρχίζει τώρα νὰ σχηματίζεται ἔχει ἀνάγκη νὰ μεταφράζη πολύ. Εἶναι γι' αὐτὴν ἕνα καλὸ μέσο νὰ ἐξασκηθῆ. Ἡ πρωτοτυπία εἶναι, πολὺ ὡραῖο πρᾶμμα, ἀλλὰ ἀκόμη πρέπει, προτοῦ νὰ τὴν ἐπιζητήση κανένας, νὰ ἔχη στερεωθῆ μὲ ἀρκετὲς ἀσκήσεις. Χειροκροτῶ τὴ προστάθεια κι' εὔχουμαι μιὰ μακρόχρονη ἐπιτυχία νὰ ἔρθη ἀνταμοιβή της. Τὸ νὰ γράφη κανένας τὴ ζωντανὴ γλῶσσα εἶναι μιὰ μεγάλη ὑπηρεσία γιὰ τὸν τόπο του καὶ ἀπὸ τώρα, οἱ γενναῖοι συνεργάτες τῆς «Μούσας» ἔχουνε τὸ δικαίωμα νὰ νομίζουνε πὼς ἡ γλῶσσα καὶ ἡ φιλολογία τοῦ τόπου τους τοὺς ὀφείλει πολλά.»

***

Ὁ κ. M. Valsa συνεργάτης γιὰ τὰ νεοελληνικὰ γράμματα στὴ «Revue de l' époque» γράφει στὸ φύλλο τοῦ Νοέμβρη τἀκόλουθα γιὰ τὴ «Μοῦσα» :

«Ἡ εὐρύτατη θέση, ποὺ ἀφίνεται σ' αὐτὸ τὸ περιοδικό, γιὰ τὶς ξένες φιλολογίες, δείχνει, ἕνα πνεῦμα ἐκλεκτικότητας, ἀπαλλαγμένο ἀπὸ κάθε ἀνόητο καὶ ξερὸ σωβινισμό. Αὐτὸ τὸ νέο περιοδικὸ δίνει ἀκόμη ἕνα παράδειγμα, ποὺ πρέπει κανένας νὰ τὸ στοχαστεῖ καὶ νὰ τὸ ἀκολουθήση. Ἡ ἐγχώρια συνεργασία συγκεντρώνει τὰ πειὸ μεγάλα ὀνόματα, Παλαμᾶς, Μαλακάσης, Παρορίτης κτλ. μαζὶ μὲ πιὸ ἀκατάβλητους νέους, ἀπὸ τὴν ἐργασία τῶν ὁποίων ἕνα ποίημα τὸ »Γεράκι» μὲ τὴν ὑπογραφὴ τοῦ κ. Βελμύρα τραβάει τὴ προσοχὴ μὲ τὴν ἔμπνευση καὶ τὴ μετρική του».

***

Ἀκόμη τὸ γαλλικὸ περιοδικὸ «Expansion» στὸ φύλλο τοῦ Σεπτέμβρη-Ὀχτώβρη 1920 γράφει τὰ παρακάτω :

«Θὰ ξαναμιλήσουμε γιὰ τὴ «Μοῦσα», ποὺ ἔχει σπουδαία ὕλη καὶ ὑπόσχεται νὰ γίνη ἕνα πολὺ ἐνδιαφέρον ὄργανο προσιτὸ στοὺς γάλλους συγγραφεῖς».

***

Ἡ ἐφημερίδα «Κόσμος» τῆς Σμύρνης ἔγραψε τὰ παρακάνω, στὸ φύλλο τῆς 5 τοῦ Ὀχτώβρη 1920:

«Ἐκυκλοφόρησε καὶ τὸ 3ον φυλλάδιον τοῦ μοναδικοῦ φιλολογικοῦ περιοδικοῦ τῶν Ἀθηνῶν «Μοῦσα». Ἡ συνεργασία τοῦ καλλίστου τῶν Ἑλλήνων πεζογράφων Γιάννη Βλαχογιάννη, τῶν ποιητῶν Κ. Καρθαίου, Λ. Κουκούλα, Κ. Παράσχου κτλ. καὶ αἱ ἀριστοτεχνικαὶ μεταφράσεις τοῦ Oscar Wilde τοῦ Longfellow κτλ. ἀναδεικνύουν τὴν «Μούσαν» ὡς τὴν μόνην σοβαρὰν λογοτεχνικὴν ἔκδοσιν».

***

Ἡ ἐφημερίδα «Ῥιζοσπάστης» στὶς 3 Ἰανουαρίου 1921 ἔγραψε:

«Ἔχωμεν ὑπ' ὄψει τὰ 6 μέχρι σήμερον ἐκδοθέντα τεύχη τοῦ φιλολογικοῦ περιοδικοῦ «Μοῦσα», γιὰ τὰ ὁποῖα δὲν μποροῦμε παρὰ νὰ ἐκφράσουμε ἀληθινὰ συγχαρητήρια στοὺς ἐκδότας του, τόσο γιὰ τὸ ἐκλεχτὸ περιεχόμενό των, ὅσο καὶ γιὰ τὴν ἀρτία ἐμφάνισή των. Ἡ «Μοῦσα» συγκεντρώνει γύρω της ὅλους τοὺς ἀληθινὰ διαννοούμενους νέους, τῶν ὁποίων ἡ καλλιτεχνικωτέρα παραγωγὴ καθρεφτίζεται στὶς σελίδες της».

Ὁ χῶρος δὲν μᾶς ἐπιτρέπει νὰ δημοσιέψουμε καὶ τὰ ἄλλα ἐνθαρρυντικὰ καὶ καλὰ λόγια, ποὺ γραφτήκανε γιὰ μᾶς. Αὐτὸ ὅμως δὲν θὰ πῆ ὅτι δὲν εὐχαριστοῦμε ὅσους εἶχανε τὴ καλωσύνη νὰ τὰ γράψουνε. Ἡ «Μοῦσα» θὰ προσπαθήσει καὶ στὸ μέλλον νὰ δικαιολογήση τὶς προβλέψεις τους καὶ νὰ φανῇ ἄξια γιὰ τὰ καλά τους λόγια.

LA MUSE

PUBLICATION MENSUELLE - BELLES LETTRES - BEAUX ARTS - THÉATRE - CRITIQUE

7 RUE COLOCOTRONI - ATHÈNES - GRÈCE

ABONNEMENTS :

Pour une année . . . . . Drachmes 12

Pour six mois . . . . . » 7

Le cahier lepta 85

La «Muse» s'echangerait avec toute publication qui concernerait les Belles Lettres, les Beaux Arts, le Théatre et la Critique et qui lui serait envoyée.—Aussi la «Muse» publiera tout manusrit qui traiterait les thèmes susdessus ecrit en Français, Anglais, Italien ou Allemand.

ΜΙΑ-ΔΥΟ ΠΕΝΝΙΕΣ ΣΤΟΥΣ ΦΙΛΟΥΣ

Κον Πήλ. Μουσ. Δὲ μᾶς ἄρεσαν. Ἐκτὸς ἀτ' τὴν ἰδέα τοῦ ἰδιωτισμοὶ τῆς γλώσσας τὰ κάνουν ἀνυπόφορα. ***Κον Νικ. Βερδ.*** Ἡ «Πολυξένη» δὲν μᾶς ἄρεσε καθόλου. Τὸ ἀνέτο σου κάπως καλλίτερο μὰ χαλᾶς σὲ πολλὰ μέρη τὸ ρυθμό. Ὕστερα οἱ τελευταῖοι στίχοι τὸ χαλᾶνε ὅλο. ***Κον Δ. Φ. Π. Θεσσαλονίκην.*** Ἡ ἰδέα σου, ἂν καὶ εἶναι μιὰ πολὺ πεσιμιστικὴ ἀντίληψη τῆς ζωῆς, δὲν εἶναι γιὰ πέταγμα. Ἡ ἐκτέλεση ὅμως πάρα πολὺ μέτρια. ***Κον Δέλ. Ἰωάνν.*** Δὲ δεχόμαστε κριτικὲς ἀπὸ νέους. Ἐξάλλου ἡ δική σου μετριώτατη' δὲν γράφονται ἔτσι αὐτὰ τὰ πράμματα. Ὅποιόσο σ' εὐχαριστοῦμε γιὰ τὴν καλή σου διάθεση. ***Κον Δημ. Κλουβ.*** Τὸ τραγοῦδι σου μᾶς φάνηκε μέτριο. Ὕστερα, ἡ ἐκτέλεση ὄχι μὲ πολλὴ τέχνη. ***Κον Θεοδ. Σακκ.*** Ὁ νεαρὸς φίλος σου πολὺ συμπαθητικός, ἡ γλῶσσα σου ὅμως καθόλου. Ἀκόμη κ' οἱ στίχοι πολὺ ἀσκημοι. ***Κον Ι. Ε. Αρδ. Πειραιᾶ.*** Οἱ στίχοι σου ἄτεχνοι' ἀκόμη μπόλικες ἀσημωδίες. Περασμένα φύλλα βρίσκεις μὲ 75 λεπτὰ στὸν Πειραιᾶ στοὺ Ἠλιάδη καὶ Σώμου καὶ στὴν Ἀθήνα στοῦ Βασιλείου. ***Κον Μ. Γιαν.*** Τὸ χειρότερο ἀπ' ὅσα μᾶς ἔστειλες. Πιστεύουμε πὼς θἄχῃς καλλίτερα. ***Κον Τ. Γ. Θεσσαλονίκην.*** Τὰ τραγούδια σου δὲ μᾶς ἄρεσαν. Θυσιάζεις τὴ μελόδια ἔκφραση τοῦ νοήματος σ' ἕνα γοργὸ ρυθμό, ὅ τι καὶ τόσο ὡραῖο. Σχετικά, καλλίτερο εἶναι τὸ δεύτερο, ποὺ κάτι θέλει νὰ πῆ. ***Κον Σπύρ. Κέντ.*** Φχαριστοῦμε γιὰ τὰ κομπλιμέντα σου. Τὸ «Ἕνας θάνατος» μᾶς φάνηκε πολὺ συμπυκνωμένο. Δὲ μπορεῖ κανένας καλὰ-καλὰ νὰ καταλάβη τί θέλεις νὰ πῆς. Ἡ γλῶσσα σου ἀρκετὰ καλή. ***Κον Ἀλεκ. Δρακ.*** Ἡ «Μεσσηλίνα» ἔχει ἀκόμα κάνα-δυὸ μέρη ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ διορθωθοῦν· κάποιες χασμωδίες θὰ μποροῦσαν νὰ λείψουν. Τὸ ἄλλο καλούτσικο. ***Κον Κ. Τσίμπ.*** Εὐχαριστοῦμε ἀπὸ καρδιᾶς γιὰ τὰ καλά σου λόγια. Δὲ μποροῦμε ὅμως νὰ δημοσιέψουμε τὸ γράμμα σου γιατὶ δὲ μᾶς ἀρέσει νὰ αὐτοεκλαμαριζόμαστε. Φτάνει ποὺ βρήσκουνται μερικοὶ καλοὶ φίλοι νὰ μᾶς ποῦνε δυὸ καλὰ λόγια. ***Κον-Τασ. Ἀδων.*** Δοκίμασε κανένα ἄλλο εἶδος τοῦ λόγου. Τὰ πεζὰ τραγούδια πρέπει νἆναι πολὺ ὄμορφα γιὰ νὰ μᾶς ἀρέσουν καὶ λίγα γράψανε καλά. ***Κον Κίτσ. Μίλτεμπ.*** Δὲ μᾶς ἄρεσαν τὰ δεκάστιχά σου. Πρέπει νὰ γράψῃς πολὺ ἀκόμη. ***Κον Νίκ. Μιχαλ.*** «Ἡ ἱστορία της» ὄχι καὶ τόσο καλή. Χιλιοειπωμένο πρᾶμμα κι' ἔχει καὶ πολὺ κακλιτεχνικὰ γραμμένο. Θὰ μποροῦσες νἄγραφες κάτι καλὸ ἂν μποροῦσες νὰ βῇς πρωτοτυπώτερα θέματα. Προσπάθησε καὶ ξαναστεῖλε μας. ***Κον Ἴστρ. Χλ.*** Τὴ μετάφρασή σου δὲ τὴν βρήκαμε πολὺ καλή. Τὸ τραγοῦδι σου δὲν εἶναι ἀκόμα γιὰ δημοσίεψη. ***Κον Χ. Δ. Μαρκ.*** Εὐχαριστοῦμε πολὺ γιὰ τὸ γράμμα σου. Τὸ τραγοῦδι σου ὅμως δὲ μᾶς ἄρεσε. ***Κον Δ. Δαναλ.*** Τὰ δυὸ πρῶτα θὰ δημοσιευτοῦν. Τὰ τρία τετράστιχα σου μᾶς φαίνονται περσσότερο σὰν ἕνα ποίημα. Νὰ τὰ ἑνώσουμε κάτω ἀπὸ ἕναν ἄλλο τίτλο ; Τί λές ; ***Κον Γιαν. Δ. Βοχ.*** Δὲ μᾶς ἄρεσε. Μὴν καταπιάνεσε μὲ τέτοια πράμματα. Εἶναι τὸ πιὸ δύσκολο εἶδος. Ὕστερα, ἡ γλῶσσα σου πολὺ ἄσκημη. Τί ἦταν ἐκεῖνο τὸ «κοάζοντα βατράχια»; Μᾶ; ἔπιασε ἀνατριχίλα.... ***Κον Θαλ. Ἄργ.*** Τὸ διήγημά σου δὲν εἶναι ἀκόμα γιὰ δημοσίεψη. Ἡ ἰδέα ἀρκετὰ καλή, ἂν καὶ θὰ μποροῦσες νὰ τοῦ δώσῃς καλλίτερο τέλος. Ἀκόμα πρέπει νὰ προσέξῃς περσσότερα τὴ γλῶσσα σου, ποὺ σὲ πολλὰ μέρη σκοντάφτει. Μὲ τὸν καιρὸ—ἀφοῦ γράψεις κάμποσο—θαροῦμε πὼς θὰ μπορέσῃς νὰ γράψῃς κάτι καλό. ***Κον Ἀπ. Ν. Μαγγ. Σμύρνην.*** Κάνετέ μας τὴ χάρη καὶ ξαναστεῖλτε μας καθαρογραμμένο τὸ «Στὴν Τέχ.» γιατὶ σὲ κάποιο σημεῖο δὲν καταλαβαίνουμε τί θέλετε νὰ πῆτε. ***Κον Πάν. Ν. Καραβ.*** Τὸ τραγοῦδι σου δὲν εἶναι ἀκόμα γιὰ δημοσίεψη. Ἐκεῖνος ὁ στίχος : «λεγμένο ἀτ' τῶν *νεράϊδων* σου τὰ μάγια» τὸ χαλάει ὅλο. ***Κον Γιάνν. Γκιών. Πειραιᾶ.*** Αὐτό, παιδί μου, δὲν εἶναι τραγοῦδι. .

ΔΗΛΩΣΗ

Ἡ «Λογοτεχνικὴ Συντροφιὰ τῶν Νέων» δηλώνει ἐπίσημα πὼς δὲν ἔχει καμμιὰ σχέση μὲ τοὺς νέους ποὺ βγάζουν τὸ περιοδικὸ «Μπόεμ».

Πειραιᾶς 4 Γενάρη 1921.

ὁ Ἀρχηγὸς

Ἀλέκος Μαρῆς

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΗΣ "ΜΟΥΣΑΣ,,

ΠΕΙΡΑΙΑΣ : *Ἠλιάδης καὶ Σῶμος* (Λεωφ. Σωκράτους)
» : *Χ. Παπαδάκης* (Ὁδὸς Κολοκοτρώνη)
ΣΥΡΑ : *Καλουτᾶς*
ΛΑΡΙΣΣΑ : *Ἀδελφοὶ Παπακωνσταντίνου*
ΧΙΟΣ : *Π. Ἰατρίδης* (Ὁδὸς Μητροπόλεως)
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ : *Τριανταφύλου*
» : *Καστρινάκης καὶ Γεωργαντᾶς*
ΚΑΙΡΟ : *Σταυρινὸς καὶ Σια* (23, Rue Kasr—El—Nil).
ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ : *Χρυσάνθης καὶ Σασύλης* (Boulevard Ramleh).

ΕΚΔΟΤΙΚΟΝ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΜΙΧΑΗΛ Σ. ΖΗΚΑΚΗ

ΟΔΟΣ ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ ΚΑΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ἐξεδόθησαν :

ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ ΓΙΑΓΚΟΥ—«Θέατρον», Περιέχον: Τὰ μάτια τῆς Ἀγάπης—Τὸ Νυχτερινὸ Τρ γοῦδι· δράματα μονόπρακτα εἰς κομψότατον τόμον ἄδετ. δρχ. 2.—Δεμέν. . . . . Δρχ. 4.—
ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΟΥ ΚΛΕΟΠΑΤΡΑΣ (Πετρῶφ) — «Ρωσσικὰ Παραμύθια καὶ Ἱστορίες» ἄδετ. δρχ. 5.— Δεμέν. . . . . » 7.—
ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΥ ΑΛΦΟΝΣΟΥ «Ραφαῆλος» Μετάφρασις Ἐλίζας Κοντογιάννη ἄδετ. δρχ. 3.— Δεδεμ. Δραχ. 5.—
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΑΡΣ.— «Ἀπὸ παντοῦ τῆς Ἑλληνικῆς γῆς». Διηγήματα ἄδετ. δρχ. 4.— Δεμέν. . . . . » 6.—
ΤΡΑΥΛΑΝΤΩΝΗ Α.—«Διηγήματα». Τόμ. Α' περιέχων ὀκτὼ διηγήματα μετὰ καλλιτεχνικῆς ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου εἰκόνος ἄδετ. 7.— Δεμέν. . . . . » 9.—
ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ ΓΡ. Δ.—«Ἀττικοὶ Ἔρωτες». Ἱστορικὸν διήγημα τῶν χρόνων τοῦ Βύρωνος ἐν Ἀθήναις . . . . . » 4.50

Ἑτοιμάζεται καὶ ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν κυκλοφορεῖ :

«Η ΜΙΚΡΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ» περιλαμβάνουσα καλλιτεχνικὰς εἰς μικρὸν σχῆμα ἐκδόσεις. Ἐκλεκταὶ μεταφράσεις ἐκ τῶν ἔργων τῶν διαπρεπεστέρων ξένων λογοτεχνῶν.

Τυπώνονται :

Ἀρ. 1. ΣΑΤΩΒΡΙΑΝΔΟΥ «Ὁ τελευταῖος τῶν Ἀβενσαράγων.
Ἀρ. 2. ΚΛΑΡΕΤΙ. «Ὁ Γάμος τῆς Ἀγνῆς».
Ἀρ. 3. «Ρωσσικὰ Διηγήματα» (Γκόρκυ—Τολστόη—Ποῦσκιν—Τσέχωφ καὶ Ἀνδρέϊγιεφ). Μετάφρασ καὶ πρόλογος περὶ Γκόρκυ ὑπὸ Δημ. Μάργαρη.
Ἀρ 4 καὶ 5. ΜΑΤΘΙΛΔΗΣ ΣΕΡΑΟ «Ἡ Ἀγάπη ποὺ Σκοτώνει».
Ἀρ. 6 καὶ 7. «Τὸ Δρᾶμα ἑνὸς Κωμικοῦ». Κομψότατα ἕκαστος ἀριθμὸς δραχμὰς *1.25*.

Ἡ «*ΜΟΥΣΑ*» ΣΤΙΣ ΕΠΑΡΧΙΕΣ ΛΕΠΤΑ 80

Ἀθηναϊκὸν Τυπογραφεῖον, Κολοκοτρώνη 37